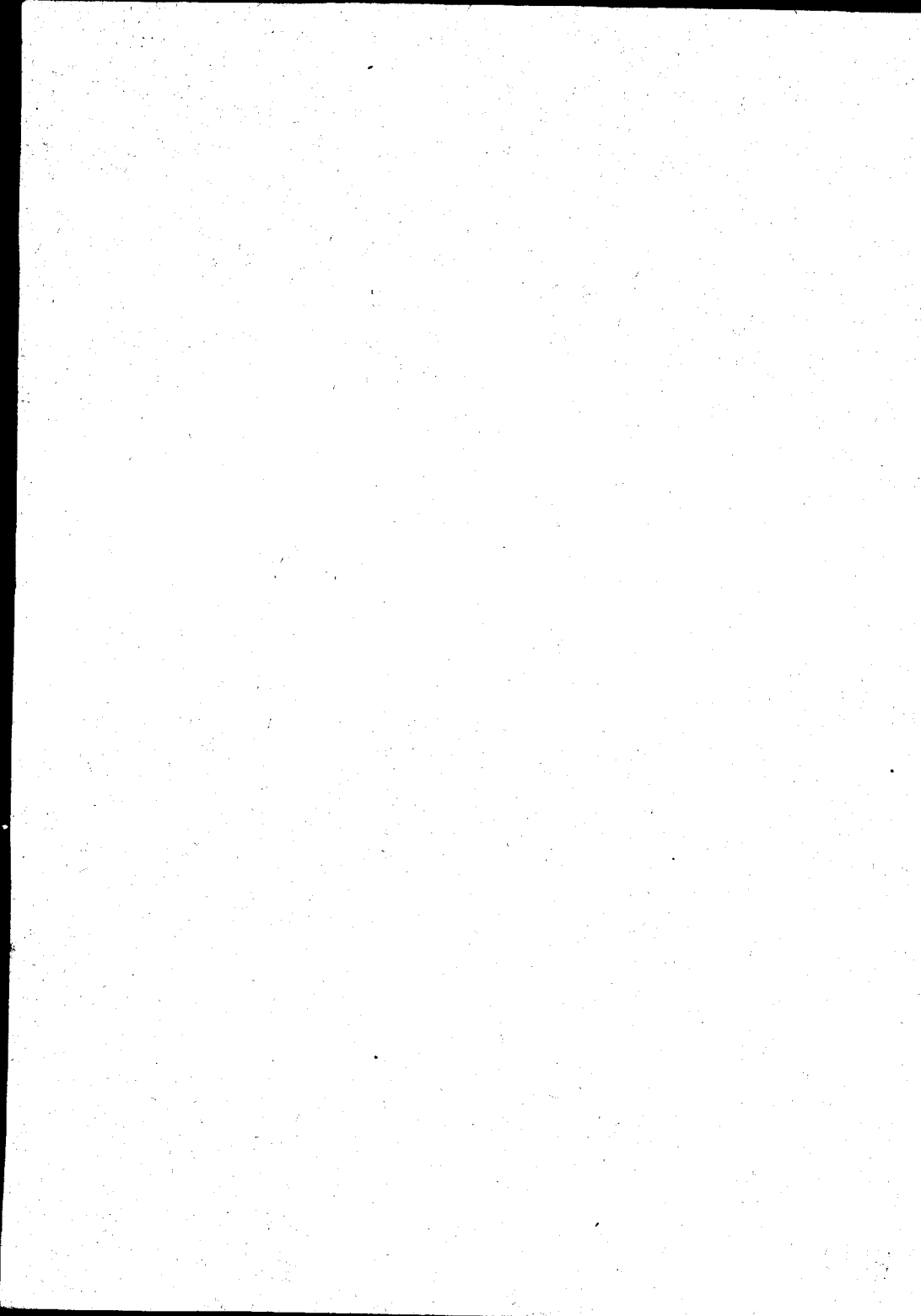

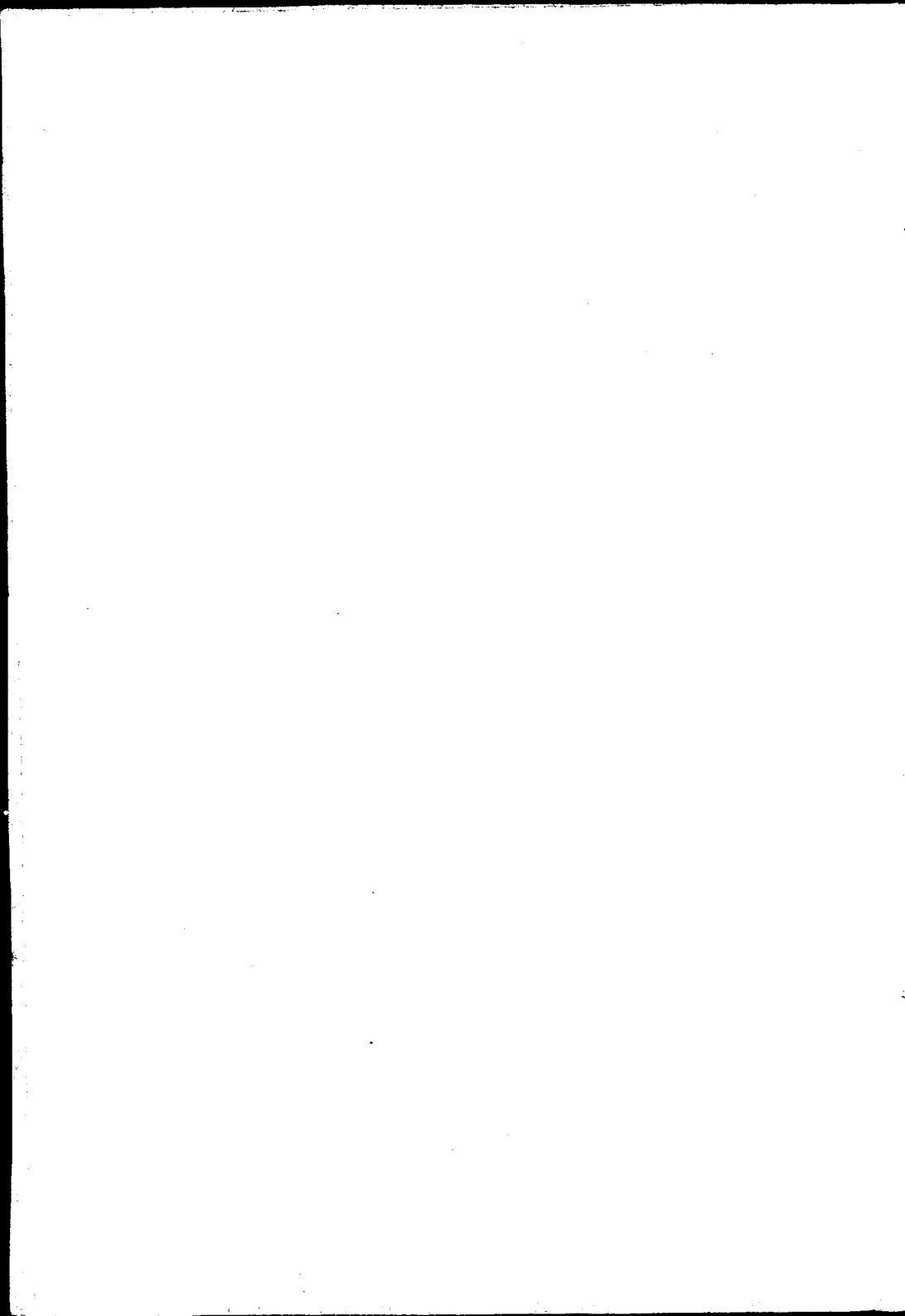
A. J. A. THOMAS.

DE VACCINATIE-QUAESTIE.

DE VACCINATIE-QUAESTIE.

DE VACCINATIE-QUAESTIE.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

DOCTOR IN DE GENEESKUNDE,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

Dr. J. J. P. VALETON J'.,

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER GODGELEERDHEID,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT

EN OP VOORDRACHT DER

GENEESKUNDIGE FACULTEIT,

TE VERDEDIGEN

op Vrijdag den 29 Juni 1883, des namiddags ten 4 ure,

DOOR

ANDREAS JACOBUS ARNOLDUS THOMAS,

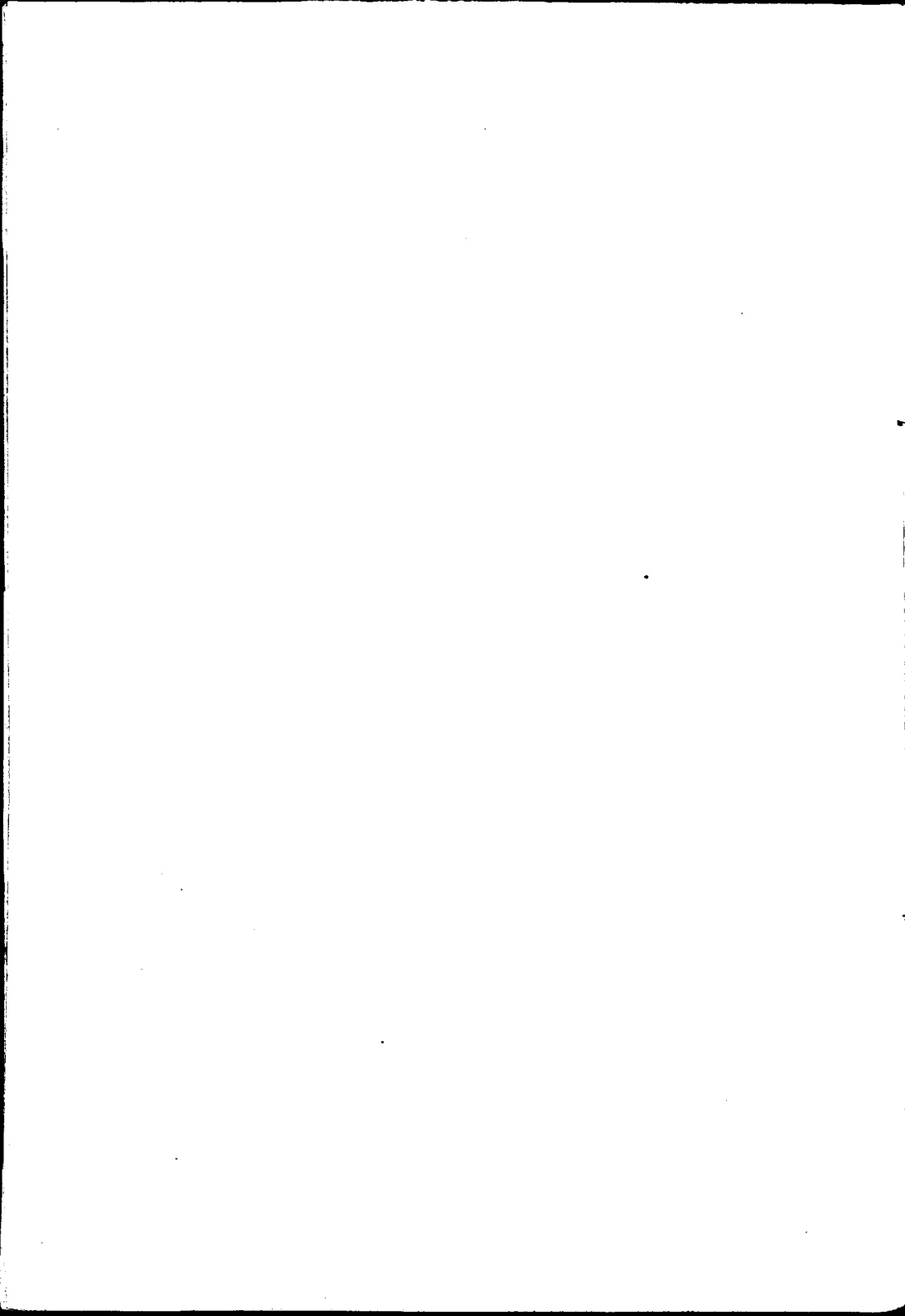
geboren te Ede.

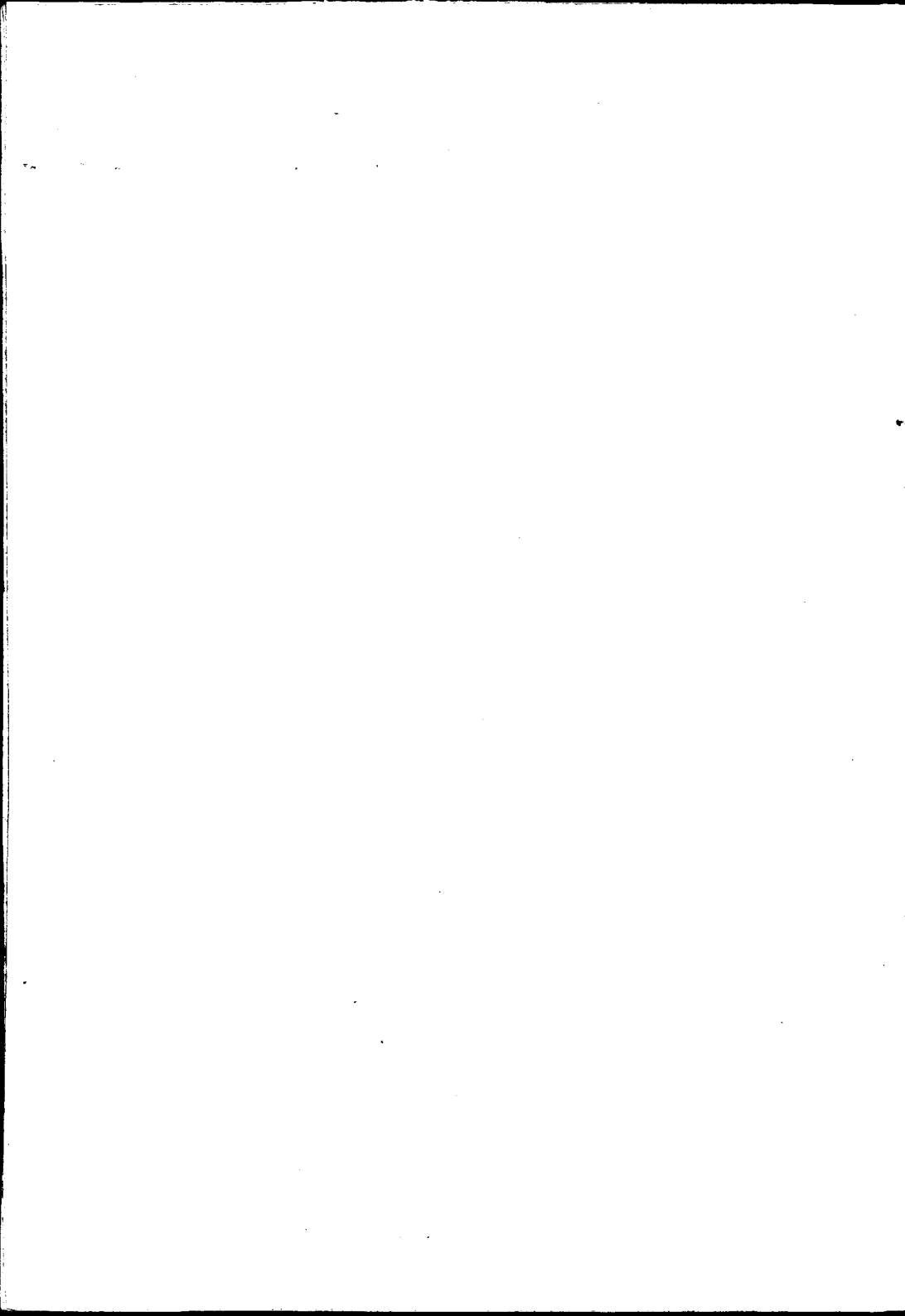
UTRECHT — 1883.

Stoom Druk- en Steendrukkerij „de Industrie”,

J. VAN DRUTEN.

Aan mijne Ouders.

VOORWOORD.

Toen ik geruimen tijd geleden Professor Van Overbeek de Meijer raadpleegde over een onderwerp voor eene dissertatie, kwam mij onder velen de Vaccinatie-quaestie de meest geschikte voor; ten eerste, omdat zij nog steeds onder de vraagstukken van den dag behoort, ten andere omdat ik aan dit onderwerp zoo geschikt een onderzoek kon verbinden betreffende de oogontstekingen na variola. Dit laatste heb ik evenwel moeten opgeven, omdat ik om gezondheidsredenen plotseling Utrecht moest verlaten, nadat ik, dank zij de welwillende hulp van Professor Snellen, het laatstbedoelde onderzoek reeds had aangevangen.

Nu ik dan op het punt sta de Academie vaarwel te zeggen, is het mij eene aangename taak om U allen, Hoogleeraren en Lectoren der Medische Faculteit, mijnen hartelijken dank te brengen voor de vele nuttige lessen en wenken, die ik van U heb mogen ontvangen. In de eerste plaats een woord van dank aan U Hooggel. Van Overbeek de Meijer, voor Uwe bereidwilligheid en vriendschappelijke hulp, mij bij het samenstellen van dit proefschrift betoond;

aan U Hooggel. Snellen voor de vele en belangrijke inlichtingen, die Gij steeds zoo bereid waart mij te geven en waarvan ik zoo ruimschoots genoten heb gedurende den korten tijd, dat ik Uw assistent mocht zijn; maar ook aan U Hooggel. Talma, die meer dan leermeester voor mij zijt geweest.

Hooggel. Loncq, ik zal het steeds dankbaar waardeeren, Uw leerling geweest te zijn!

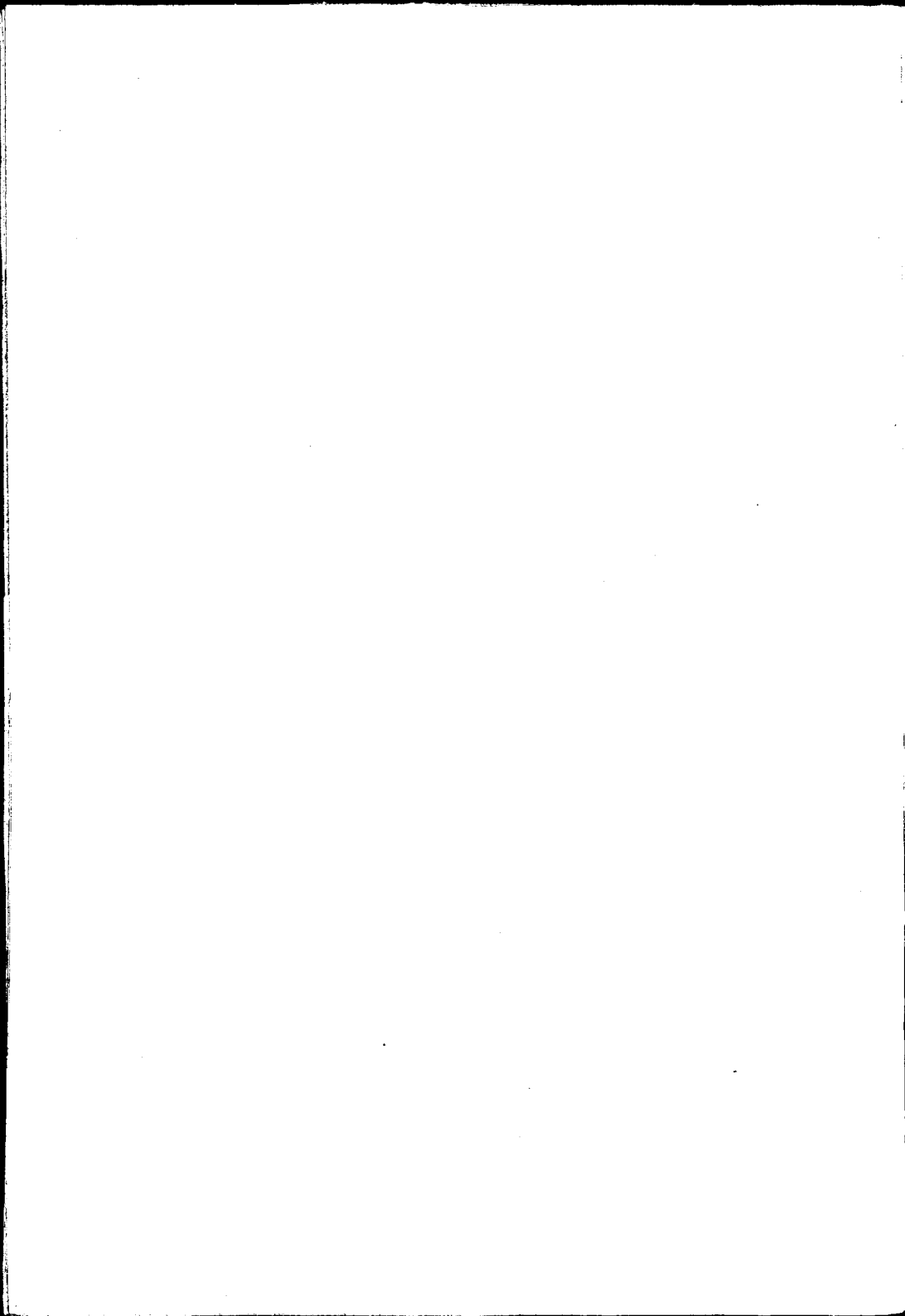
Hoogst aangenaam is het mij, ook U, Dr. D. M. Kan, hier mijne erkentelijkheid te betuigen voor Uwe onvermoeude zorg, waardoor Gij mij den titel van student deelt verwerven en waardoor ik geleerd heb te studeeren, maar ook voor Uwe zeer gewaardeerde vriendschapsbewijzen, die Gij, sedert, nooit hebt opgehouden mij te verleen.

En gij mijne Vrienden, met wie ik aan de Academie ben te samen geweest, en die bijna allen den schoonen naam „Student” niet meer voert, de jaren daar met U doorgebracht, zullen steeds de onvergetelijkste mijns levens zijn. Laat de vriendschapsbanden daar gelegd, blijken bestand te zijn tegen den tand des tijds!

Vaart allen wel!

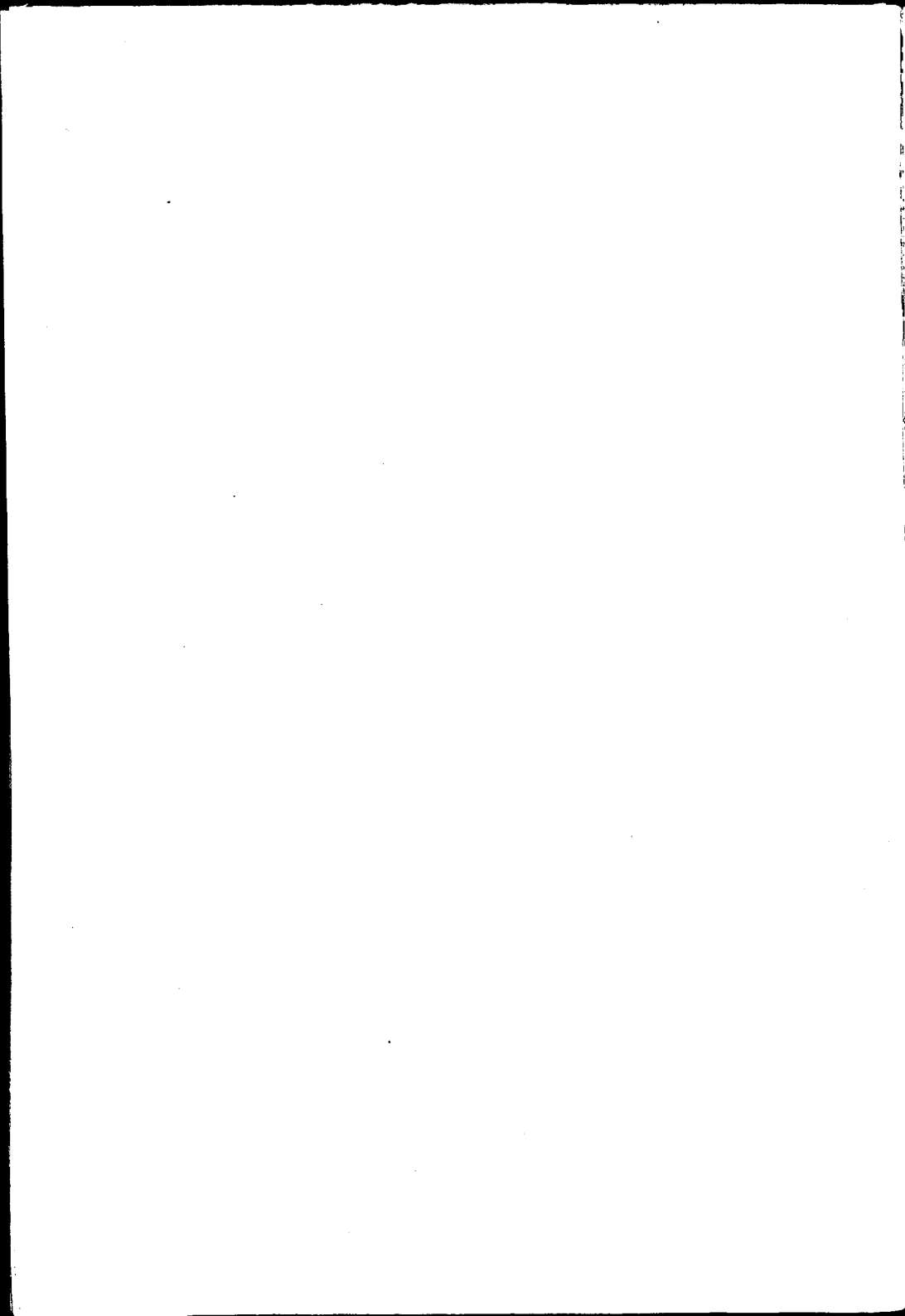
On peut exiger beaucoup de celui qui devient auteur par amour de la gloire ou de l'intérêt ; mais un homme qui n'écrit que pour remplir un devoir, dont il ne peut se dispenser, une obligation qui lui est imposée, a sans doute de grands droits à l'indulgence de ses lecteurs

Oeuv. de LA BRUYÈRE, Chap. II.

I N H O U D.

	Blaadz.
GESCHIEDKUNDIG OVERZICHT	I
NUT EN GEVAREN DER INENTING VAN WARE POKKEN . . .	3
DE KOEPOKINENTING	6
Normale gevolgen der koepokinenting	13
STRIJD OVER DE KOEPOKINENTING	13
A. Bedenkingen door de tegenstanders tegen de koepokinenting, zoowel facultatieve als verplichte aangevoerd.	13
B. Het nut en de voordeelen der vaccinatie. Wederlegging van de argumenten der tegenstanders	44
CONCLUSIE	81

GESCHIEDKUNDIG OVERZICHT. ¹⁾

Onder alle vernielende ziekten, die ooit over de aarde hebben gewoed, nemen de pokken eene zeer voorname plaats in.

Met Monro ²⁾ moet worden aangenomen, dat zij reeds een tot twee duizend jaren voor onze tijdrekening aan de Indiërs en Chineezzen bekend zijn geweest. Meer nauwkeurige berichten aangaande de door haar aangerichte verwoestingen zijn echter eerst in de tweede helft der 17de eeuw verzameld en bewaard gebleven.

In de jaren 1667 tot 1672 hebben nl. hevige epidemieën gewoed te Londen, vooral in de laatste helft van dit zesjarig tijdvak. In 1674 woedden de pokken aldaar zoo hevig, dat bijna ieder, die aangetast werd, stierf. ³⁾ Maar vooral sedert het begin van de 18de eeuw werd de ziekte door vele kundige mannen ernstig bestudeerd, o. a. door

¹⁾ „Handbuch der Vaccination“, Dr. Heinrich Bohn. Leipzig 1875.

²⁾ History of the Small-Pox. London 1815.

³⁾ Sydenham's observationes medicae circa morbor. acutorum historiam et curationem. London 1676.

Boerhave (1700), Huxham (1744), Mead (1747), Contugni (1769), van Swieten (1772), Borsieri (1785) en Hoffmann (1789).

De gelegenheid daartoe ontbrak helaas niet; immers, de eene epidemie volgde op de andere en sleepte duizenden menschen ten grave. In Parijs bijv. stierven door de epidemieën van 1711 en 1716 14000 menschen. Gregory heeft berckend, dat in Engeland tusschen de jaren 1711 en 1740 65000 personen aan deze ziekte zijn gestorven. In Holland heerschten de pokken hevig in de jaren 1724 en 1728, vnl. te Utrecht en Leiden. Te Montpellier stierven in drie maanden tijds, in het jaar 1746, 2000 personen. In 1734 stierven in Groenland $\frac{2}{3}$ van de 6000 inwoners; in 1752 verloor Londen 3538 menschen en in 1784 Rome in weinige maanden 6000 inwoners. En zoo ging het ook in Amerika, in Mexico en elders.

In het laatste decennium der 18de eeuw waren de verwoestingen door de pokken aangericht het grootst. Te Londen, Turin, Praag en Kopenhagen o. a. woedden de pokken in de jaren 1796 en 1797 op de verschrikkelijkste wijze. Volgens berichten van Casper stierven alleen in 1796 in Pruisen 24.646 personen. Sedert vele eeuwen waren pogingen aangewend om het woeden der ziekte te stuiten door het inenten der smetstof bij personen, die nog niet aan pokken geleden hadden. Eerst in 1750 werd echter meer algemeen aan het toepassen van dit voorbehoedmiddel gedacht.

In 1798 werd voor het eerst en wel in Engeland het inenten van de smetstof der *koe-pokken* aanbevolen en van af dat tijdstip, hoewel langzaam en te midden van zeer veel strijd, verkreeg de toepassing van dit voorbehoed-

middel de overhand op het inenten der smetstof van ware pokken.

De heilzame gevolgen van het inenten der koepokken waren niet te miskennen. In de eerste decennien van de 19de eeuw, het postvaccinale tijdperk, woedden nl. in verschillende landen van Europa de pokken nog voort; doch waar de vaccinatie ingedrongen was, werden de epidemieën zeldzamer en was het getal slachtoffers kleiner.

In Denemarken b. v., waar de vaccinatie reeds vroeg en zeer goed werd toegepast, heerschten van December 1823 tot Maart 1825 de pokken zeer sporadisch en met geringe sterfte.

Tijdens de eerste republiek in Frankrijk, heerschten niet-tegenstaande de oorlogen meestal goedaardige epidemieën. Doch tijdens het eerste keizerrijk, toen de vaccinatie geheel verwaarloosd werd, volgden er weer vele langdurige en hevige epidemieën, die, evenals dat vroeger het geval was, duizenden ten grave sleepten.

Uit al deze feiten komt men gemakkelijk tot de conclusie, dat de pokken, die tot aan het einde der 18de eeuw onder de hevigste menschelijke plagen behoorden, door de vaccinatie tegenwoordig zeer zijn beperkt geworden.

NUT EN GEVAREN DER INENTING VAN WARE POKKEN.

Toen men langzamerhand begon in te zien, dat een mensch meestal slechts eenmaal in het leven door de pokken wordt aangetast, — dat een eerste, zelfs een zwakke

aanval in den regel de vatbaarheid voor verdere besmetting uitdooft en dat het sporadisch optreden gewoonlijk een zachter verloop heeft, dan het epidemisch —, maakte men zich door opzettelijke besmetting met goedaardige pokken van eene sporadische invasie in lichter en graad ziek, om daardoor voor de toekomst tegen eene hevige epidemie gewapend te zijn.

Dit denkbeeld, dat door de praktijk volkomen gerechtvaardigd werd, dagteekent reeds uit de eerste eeuwen van onze jaartelling en was bij verschillende volkeren bekend. Zoo staken b. v. de Chineezen korsten van goedaardige pokken in de neusgaten hunner kinderen; bij de Braminen werden met een mes insnijdingen in den arm gemaakt en werd daaroverheen een lap gelegd gedrenkt met smetstof van het vorige jaar en bevochtigd met Gangeswater; bij de Arabieren werd de pokkenetter publiek verkocht en met naalden ingeënt. In Europa vindt men nog slechts sporen terug van zulk eene inentingswijze in vorige eeuwen, o. a. in Griekenland.

Lady Montague, gemalin van den Engelschen gezant in Constantinopel, bracht zeer veel toe tot het doordringen van de pokkeninenting in Europa, door het geven van een goed voorbeeld; in 1717 nl. liet zij haren zesjarigen zoon en in 1721 hare zesjarige dochter, met stof uit echte pokken inenten, beiden met goed gevolg. Dit trok in de hoogere kringen der maatschappij zeer de aandacht en spoedig daarna werden in Engeland op Koninklijk bevel inentingsproeven gedaan, die gelukkig verliepen, op eenige misdadigers en op vijf weeskinderen.

Hiermede was wel de baan gebroken, te meer daar, nadat George I zijne kinderen had laten inenten, ongeveer

200 personen uit de aanzienlijkste familiën van Engeland het voorbeeld van het hof volgden; maar de tegenstanders wonnen spoedig weër veld, toen de inentingslijsten, in de eerste jaren te Londen gehouden, aantoonde, dat van de ingeënte kinderen eenige stierven. O. a. overleden er ook te Boston 6 van de 244 ingeënte kinderen.

Het betreurenswaardige bijgeloof, dat eene eeuw daarna de inenting van koepokken zoude tegenwerken, begon ook hier zijne vaân op te steken; door het verspreiden van onjuistheden wisten de geestelijken het publiek tegen de inenting van ware pokken in te nemen. Twintig jaren lang werd de inenting nagenoeg geheel verwaarloosd, totdat zij in 1746, op aansporing van den bisschop van Worcester, weër ingang begon te vinden. In 1748 werd zij ook in Holland aanbevolen, evenwel zonder aldaar veel aanhangers te vinden. In 1760 bracht Gatti, Professor te Pisa, door zijne verdienstelijke werken de inenting tot een hooger trap van ontwikkeling.

De inenting had gewoonlijk plaats bij kinderen in de eerste 6 maanden van hun leven en wel in het vroege voorjaar of in het late najaar. Men gebruikte daartoe de dunne lympe van pokblaasjes, die vier of vijf dagen oud waren. Op voorstel van Struve werd deze stof ook bewaard in luchtdicht gesloten haarbuisjes. Ook tot poeder gewrevene korsten van pokpuisten werden tot het inenten gebruikt.

De gevolgen der inenting van ware pokken doorliepen vier tijdperken: 1°. de incubatie, 2°. de plaatselijke uitbotting, 3°. het ontstaan van koorts, 4°. de algemeene uitbotting. De geheele verschijnselenreeks duurde ongeveer 3 à 4 weken. Bij het aanwenden van koude op de ingeënte plaats kwam de koorts later en was zij veel minder hevig.

Volgens Gatti waren er op de 100 personen 5, bij wie de inenting onvruchtbaar bleef. Niettegenstaande de groote verbetering van de inentings-methode, bleef het opzettelijk besmetten van personen met ware pokken toch steeds een gevaarlijk voorbehoedmiddel, omdat men nimmer zeker was van de gevolgen.

Gregory meende, dat de juiste sterfteverhouding bij de op deze wijze ingeënten was 1 op 300. Zelfs wanneer de dood niet volgde, was de ziekte, die door de inenting van pokkenetter werd opgewekt, toch dikwijls eene zeer belangrijke. Volgens Bremer werd op de 30 geïnculeerden 1 zwaar ziek. Van een hygiënisch standpunt moet daarom de inenting van ware pokken worden afgekeurd. Toch heeft zij aan het algemeene welzijn onberekenbare diensten bewezen, want zij was niet alleen de tijdelijke voorloopster der vaccinatie, maar zij bereidde haar ook den weg. Door haar toch was het ongehoorde voorbeeld gegeven, hoe eene levensgevaarlijke ziekte kan voorkomen worden door het opwekken van eene gelijksoortige aandoening in lichter en graad.

DE KOEPOKINENTING.

De koepokinenting, voor wier vader wij steeds Doctor Jenner houden, schijnt reeds in de hooge oudheid als een voorbehoedmiddel tegen een aanval van ware pokken bekend geweest, maar sedert weder vergeten te zijn. In de „Bombay Catholic Examiner”, althans, heeft Dr. A. Führer de vertaling opgenomen van eenige regels uit de „Śakteyagrantha”, een genceskundig werk, dat wordt

toegeschreven aan den goddelijken geneesheer „Dhanvantari”, in welke regels gezegd wordt, dat het van de Hindoes eene groote dwaasheid is godsdienstige bezwaren tegen het vaccineeren te koesteren, en zij integendeel er trotsch op moesten zijn de vaccinatie gekend en uitgeoefend te hebben vele eeuwen vóór de Europeanen. Het bedoelde gedeelte luidt woordelijk vertaald als volgt: „neem op de punt van een lancet lymfhe uit de pok van „den uier eener koe of van den bovenarm van een mensch. „Prik met dit lancet in den bovenarm van een ander mensch, „totdat er bloed vloeit. Door de vermenging van deze „lymfhe met bloed wordt de vaccine voortgebracht”.

De eerste opzettelijke koepokinenting, zoover wij dan kunnen nagaan, schijnt in Engeland uitgevoerd te zijn. Een pachter in het Graafschap Gloucester, Benjamin Jesty, die vroeger door koepokken was besmet en sedert dien tijd onvatbaar bleek te zijn voor besmetting door de pokken, entte in 1774 de „Cow-pox” in bij zijne vrouw en zijne twee zoons. Het gevolg daarvan was, dat hij door het volk beschuldigd werd o. a. de zijnen aan het noodlot te hebben prijsgegeven om ossen en koeien te worden, maar het gevolg daarvan was ook, dat hij en zijne zoons nog 31 jaar later bleken beschut te zijn tegen de pokken.

JENNER.

Edward Jenner te Berkley, graafschap Gloucester, was de eerste geneesheer, die aan deze operatie, tot nog toe als bijgeloof gebrandmerkt, weder stellige grondslagen gaf door het verzamelen der brokstukken van verschillende volkswaarnemingen tot een groot geheel. Hij was even-

wel onbekend met de proeven zijner voorgangers, maar hij putte uit dezelfde bron als zij. Bijna dertig jaren, van 1768 af, heeft hij besteed aan het vestigen van zijne overtuiging aangaande de waarde der koepokken en hij heeft eerst op den 14^{den} Mei 1796, in het openbaar, eene koepokinenting bij den mensch verricht, nl. bij den acht-jarigen Phipps in Berkeley. Daartoe gebruikte hij de pokken van Sara Nilmes, die bij 't melken van eene zieke koe aan de handen was besmet geworden. Het overbrengen gelukte; de kunstmatige ziekte van den knaap verliep zeer kalm, en zijne onvatbaarheid voor pokken bleek eenige maanden en na vijf jaar bij eene op hem toegepaste inenting van ware pokken.

In 1798 verkondigde Jenner openlijk zijne onderzoekingen in het volgende werk, dat in alle Europeesche talen vertaald werd:

„An inquiry into the causes and effects of the variolae „vaccinae, a disease discovered in some of the Western „Counties of England, particularly Gloucestershire, and „known by the name of the „Cow-Pox”. London 1798.”

In het voorjaar van 1798 heeft Jenner eene reeks van inentingën aangevangen — eerst van eene koe op een 5½ j. knaap en daarna van den eenen mensch op den anderen, — die het bewijs leverde, dat bij zoodanig overenten de smetstof der koepokken niets van hare kracht verliest. Van toen af kon dus met zg. gehumaniseerde lymfhe worden geënt en dit gaf weldra den stoot tot het oprichten van een instituut voor koepokinenting, te Londen, terwijl deze beweging ook in andere landen min of meer spoedig gevolgd werd.

In Beieren werd de vaccinatie door de wet van 2

Augustus 1807 zelfs verplichtend en deze eerste vaccinatie-wet, herzien in 1830, is tot nu toe onveranderd van kracht gebleven. Dientengevolge moeten alle kinderen in hun eerste jaar gevaccineerd worden en geen kind mag aan de jaarlijks plaats hebbende openbare koepokinentingen onttrokken worden. Kinderen beneden de 3 maanden mogen slechts bij dreigend pokkengevaar gevaccineerd worden. De openbare inentingën geschieden in tegenwoordigheid van een ambtenaar. Acht dagen later heeft het onderzoek van de gevaccineerden en het constateeren van het gevolg der inenting plaats; eerst dan hebben de ouders aan de vaccinatiewet voldaan. De ouders, die hunne kinderen van de openbare inentingën terughouden, vervallen in eene boete van 1—8 fl. en moeten bij de eerstvolgende vaccinatie verschijnen. Voldoen zij aan dezen last niet, dan wordt de boete verhoogd, en de kinderen kunnen zonder bewijs van vaccinatie in geene school worden toegelaten.

Opmerkenswaard is, dat in Beieren de pokkenstatistiek de gunstigste is van die der geheele wereld.

In Wurtemberg werd de vaccinatie door de wet van 25 Juni 1818 ingevoerd. Voor ieder kind, dat na zijn 3de jaar niet gevaccineerd is, moeten de ouders 30 kr. boete betalen en deze boete wordt bij verzuim der inenting ieder jaar met 30 kr. verhoogd.

Hannover volgde in 1821, Saksen in 1826, met eene vaccinatiewet, doch het voorschrift, dat de kinderen bij hunne komst op school een bewijs van inenting moeten afgeven, heeft ten minste voor de lagere scholen geene zeer groote waarde, omdat wegens de verplichte schoolwet de kinderen toch op school moeten worden toegelaten.

In Denemarken werd de vaccinatie in 1810 verplichtend. In de hoofdstad werd een openbaar vaccine-instituut opgericht en door de regeering in stand gehouden, welk instituut tevens verplicht was lymfhe voor de provinciën te verzamelen.

In 1802 werd tot de algemeene invoering der koepok-inenting in Rusland besloten en in 1810 op last van Alexander I een vaccinstation in het Petersburger vondelinghuis opgericht, opdat de kinderen uit alle standen daar zouden kunnen gevaccineerd worden. Deze maatregel was echter eene zeer groote dwaling, omdat de verspreiding van *syphilis* door het inenten van koepokstof der *vondelingen* zeer werd bevorderd. Dit zal dan ook wel eene der redenen zijn, waarom de inenting in Rusland nog weinig vrienden telt en nog jaarlijks pokkenepidemieën dit land teisteren.

„Le Conseil d'Hygiène publique et de Salubrité du „Département de la Seine,” sprak namens den Heer Delpech, in het Bulletin général de Thérapie (1870) het volgende oordeel uit over de inenting in Frankrijk: „il „est nécessaire de le dire de la manière la plus formelle, „l'état actuel de la vaccination à Paris et en France est „douloureusement insuffisant.”

Ten gunste van de verplichte vaccinatie in België heeft de Académie de médecine de Belgique zich meermalen verklaard, eens zelfs met algemeene stemmen. Wijlen Vleminckx heeft gezegd: „De verplichte vaccinatie is „het middel, dat de geheele Académie de médecine aan „de kamers voorstelt. Wij smeeken U dit aan te nemen.” Deze eenparige wensch van de Académie werd aan den Minister van Binnenl. Zaken Delcour kenbaar gemaakt,

die daarop antwoordde: „dat hij zich op het oogenblik „niet kon verbinden om eene ernstige studie over deze „belangrijke kwestie te maken.” Zeven jaren daarna, 26 Juni 1880, werd dit eenstemmig besluit onder de oogen gebracht van den toenmaligen Minister van Binnenl. Zaken Rolin—Jacquemyens. In zijn brief van den 28sten Juli 1880 antwoordde hij daarop: „dat, vóór men er aan mocht „denken om, op welke wijze ook, de vaccinatie ver- „plichtend te stellen, eerst maatregelen moesten genomen „worden, dat alle geneesheeren en publieke administra- „ties goede koepokstof steeds overvloedig voorhanden „hadden.” De regeering hield zich in 1881 met eene reorganisatie in zake de koepokstof onledig, doch dit bleef zonder gevolg.

Op Java is sedert 1822 de vaccinatie verplichtend en onder toezicht van bezoldigde vaccinatours. In Nederland bestaat nog geen inentingsdwang; alleen luidt artikel 17 van de wet houdende voorziening tegen besmettelijke ziekten aldus: „Onderwijzers, onderwijzeressen en leerlingen, die „geen bewijs van een geneesheer hebben, dat zij met „goed gevolg of meer dan eens gevaccineerd zijn, mogen „niet in de scholen worden toegelaten.” Maar aangezien het onderwijs ook niet verplichtend is, blijft een zeker, ofschoon ook gering, aantal kinderen steeds oningeënt.

De laatste tijden behooren tot de meest bewogenen, die de vaccinatie-quacstie ooit gekend heeft. Deze periode wordt gekenmerkt door een aanhoudenden strijd over de vaccinale syphilis, en door de proeven om dierlijke lympe in plaats van ghumaniseerde te gebruiken, daar bij de eerste geene vrees voor het overbrengen van syphilis bestaat. De oudere en nieuwere gevallen van syphilis door vaccinatie

kwamen meer en meer aan het licht en brachten de gemoe-
deren in beweging; van daar dat, sedert ongeveer 1860, de
vaccinatie rechtstreeks van het kalf op den mensch veel
meer in zwang is gekomen dan die van arm op arm.

In Duitschland, Engeland en Italië lieten zich wê-
velen hooren tegen de vaccinatie en dit gaf van zelf aan-
leiding tot nieuwen strijd zoowel over vaccinatie als over
hervaccinatie. Eerst na deze discussiën kreeg Duitschland
de wet tot verplichte vaccinatie. Neusser ¹⁾ schreef
hierover in 1875 het volgende: „Het sedert langen tijd
„in Duitschland merkbare woeden der pokken heeft in de
„pokkenepidemiën der laatste jaren eene verontrustende
„hoogte bereikt en de behoefte aan eene werkzame be-
„strijding der gevaarlijke ziekte is algemeen gevoeld ge-
„worden. Sedert 1870 zijn herhaaldelijk verzoekschriften,
„deels vóór, deels tegen, de aanwending van dit voorbehoed-
„middel bij den Rijksdag ingekomen.”

De Rijksdag nam daarop in de zitting van 23 April
1873 het besluit, den Rijkskanselier te verzoeken om
eene spoedige wettige regeling van de inenting voor het
Duitsche Rijk, zoowel wat den vaccinatie- als wat den her-
vaccinatiedwang betreft. Daarop is de inentingswet door
den keizer van Duitschland den 8sten April 1874 uitge-
vaardigd en den 1sten April 1875 in werking gesteld.

Zoo is dan nu de vaccinatie verplichtend in het geheele
Duitsche Rijk, in Zweden, in Schotland, Engeland en Ierland,
in Rusland, alsmede in eenige kantons van Zwitserland.
In alle andere landen van Europa is de vaccinatie aan eene
min of meer streng gehandhaafde regeling onderworpen.

¹⁾ Das Impfgesetz von 8 April 1874. von Dr. George Neusser, Berlin.

Normale gevolgen der koepokinenting.

De inentingspokken doorloopen vier tijdperken, n. l. 1°. de incubatie, 2°. de plaatselijke uitbotting, 3°. de koorts en 4°. de herstelling. Het incubatie-tijdperk duurt ongeveer drie dagen en wordt gerekend van de inenting tot aan het uitbreken der pokken. De plaatselijke uitbotting neemt vier dagen voor hare rekening en omvat de ontwikkeling en de volkomene vorming der pokken. De koortsperiode duurt 24—36 uur, begint gewoonlijk op den 6^{den} of 7^{den} dag, terwijl de temperatuur zelden tot 39° C. stijgt.

Soms komt in het tijdperk der plaatselijke uitbotting eene algemeene eruptie over het geheele lichaam voor, puistjes, blaasjes, vlekken, soms ook phlegmonen; ze is echter zeer zeldzaam en van korten duur.

STRIJD OVER DE KOEPOKINENTING.

A. Bedenkingen door de tegenstanders tegen de koepokinenting zoowel facultatieve, als verplichte, aangevoerd.

1°. *Vaccinatie beschut niet tegen de pokken.*

Om dit te bewijzen heeft o. a. Lorinser ¹⁾ het volgende gezegd:

„De oorzaken van het komen, het toenemen en het „afnemen der epidemieën zijn ons onbekend; haar plaatselijk „optreden is zeer verschillend; de sterfte zelfs is in den „zelfden tijd in de eene stad grooter dan in de andere;

¹⁾ Der Impfschutz in seinen Beziehungen zur Impfstatistik von Dr. F. W. Lorinser. Wien. 1880

„er zijn familiën, huizen, straten, steden, ja landen zelfs,
 „die onvatbaar zijn; ook de leeftijden der menschen bieden
 „een groot verschil in vatbaarheid aan. Dit zijn alle
 „onbekende factoren, die zich niet laten ophelderen door
 „experimenten op enkele ingeënte of oningeënte personen. —
 „De tweede aanval der pokkenziekte is dikwijls nog
 „gevaarlijker dan de eerste; menschen, die vroeger twee
 „tot driemaal vruchteloos zijn ingeënt, krijgen toch de
 „pokken. Daarom kan evenmin eene gelukte vaccinatie
 „of revaccinatie de *vatbaarheid* voor pokken bewijzen, als
 „eene mislukte de *afwezigheid* daarvan kan aantonen,
 „daar hierbij verschillende, ons onbekende, factoren in 't
 „spel zijn. — De bewering aangaande de onfeilbare voorbe-
 „hoedende kracht der inenting werd door de pokken-epidemie
 „van 1870—72 geloochend; en het getal twijfelaars en
 „kettters vermeerderde. Dat onze moderne inenting reeds
 „na een jaar of minder nog (wij kennen de beschermkracht
 „niet en willen haar ook niet kennen) de gelukkigen
 „zonder bescherming aan de ziekte overlevert, blijkt ten
 „duidelijkste uit de geschiedenis der pokkenziekten. Daar
 „de sterfte der kinderen in het eerste jaar het grootst is,
 „zoo is het ook duidelijk, waarom op dezen leeftijd,
 „waarin men de meeste oningeënte kinderen vinden kan,
 „de pokkensterfte veel grooter is, dan op latere leeftijden;
 „de geringere pokkensterfte na het eerste jaar mag dus
 „niet op rekening van de inenting geschoven worden.
 „Overigens blijkt, dat bij ingeënten het aantal pokken-
 „zieken in het eerste levensjaar kleiner is dan tusschen
 „het 1ste en 5de jaar, terwijl dit bij niet-ingeënten juist
 „omgekeerd is. Over het algemeen gelden bij jongere- en
 „oudere-, niet- en wel-ingeënte kinderen, alleen de gewone

„sterfteverhoudingen, zonder dat de inenting of hare bescherming daarbij in rekening komt.

„Uit de pokkenstatistiek van Schotland, waar de inenting verplicht is, blijkt: dat de sterfte van de kinderen in de eerste drie levensmaanden het grootst is en daarna afneemt; dat de pokkensterfte der kinderen van een jaar op de eilanden het geringst is, en op het land 1.4 en in de steden 6.2 maal grooter dan op de eilanden, alzoo de sterfte met de inenting niets te maken heeft. In Engeland zijn gedurende 8 jaar na de invoering der dwangwet van 1867 gemiddeld 315 op 1 millioen inwoners aan pokken gestorven, in 8 jaren vóór die wet daarentegen slechts 183.”

Prof. Adolf Vogt ¹⁾ beweert het volgende:

„De beschermende kracht der vaccinatie schijnt zeer kort te duren.

„Een zachte vorm der pokkenziekte bij gevaccineerden is niet aan te toonen.

„De voor koepokstof onvatbaren vertoonen soms eene geringere pokkensterfte dan de geënte bevolking”.

Volgens Löhner ²⁾ beschut de inenting in het geheel niet tegen de pokken; het pokkengif wordt integendeel daardoor eerst verspreid en epidemieën worden tevoorschijn geroepen; tengevolge daarvan worden door de ingeënten ook de niet-ingeënten aan het gevaar blootgesteld.

Prof. Vogt zegt nog het volgende:

„Dr. Brunner geeft als oorzaak van het toenemen der pokkengevallen op: 1°. toeneming der bevolking;

¹⁾ Ftr und wider die Kuhpockenimpfung und den Impfwang.

²⁾ Bureaukr. Statistik und Impfwang.

„2°. gemakkelijker middelen van vervoer; 3°. eene uit „onbekende oorzaken verhoogde kracht der smetstof of „verhoogde vatbaarheid der personen. Zelfs al neemt men „de vermeerdering der bevolking in aanmerking, ziet men „toch duidelijk het aantal pokkengevallen toenemen. Ik „mag dus met meer recht beweren, dat de inenting de „pokken op zeer gevaarlijke wijze vermeerderd, dan de „aanhangers, dat de inenting de pokken vermindert of „zelfs uitroeit. Het tweede argument van Dr. Brunner „moet ook vallen, want in 1847 werd de lijn Zürich— „Baden gelegd en, wel is waar, waren de jaren 1847 tot „1848 voor Zürich jaren van pokken-epidemieën, maar in „de twee volgende jaren nam de ziekte weêr af, in 1848 „had men 354 pokkengevallen en in 1851 slechts nog 34. „Nog sterker: in 1859 werd de noord-oostbaan geopend „en daarmede begon ook een van de armste pokken- „perioden (1860, 61, 62, 63). In 1864 werd de lijn „Zürich—Lüzern, en in 1865 Bülach—Regensburg geopend, „en in 1865 was het aantal pokkenzieken 533, in 1866, „142 en in 1867, 99. Het 3de argument ben ik met „Dr. Brunner eens. Wij weten niet, wat de pokken- „ziekte in den laatsten tijd weêr zoo levendig doet op- „flikkeren; wij weten slechts, dat de inenting haar daarin „niet gehinderd heeft. . . .

„In 1876 had Londen 735 pokkendooden, in 1877, „2444 en in 1878, 1416. In 1877 o. a. kwamen te „Londen op gelijken bodem en te gelijker tijd in het „eene gedeelte 20 —, 42 —, en 45 maal meer pokken „dan in het andere gedeelte voor; komt dat alles soms „ook door de inenting?”

Uit de pokken-statistieken van Dr. E. H. Müller te

Berlijn en van Dr Jos. Keller in Weenen blijkt het volgende: Volgens Müller stierven er op de 1000 pokkendooden onder de ingeënten van 0—1 jaar 156 en onder de niet-ingeënten van 0—1 jaar 138.

Volgens Keller stierven er op de 1000 pokkendooden onder de ingeënten van 0—1 jaar 141 en onder de niet-ingeënten van 0—1 jaar 161.

Van 0—1, 1—2, en 10—15 jaar vallen bij Keller *meer* dooden onder de rubriek „niet ingeënten”, en bij Müller *minder*, en in het 5de tot 10de jaar juist omgekeerd. Voor de overige leeftijden melden deze schrijvers:

„Dat van het 2de tot 5de jaar en na het 60ste jaar een „overwicht van dooden valt onder de ingeënten, en dat „van 15—60 jaar dit overwicht aan den kant der niet-„ingeënten valt.”

„Uffelmann ¹⁾ verhaalt, dat in Rusland de inenting „zoo gebrekkig geschiedt, dat er volgens Fröbelius „jaarlijks minstens 200 000 niet ingeënt worden; er zijn „dus altijd ongeveer 91 % kinderen wel ingeënt. Wanneer „Rusland nu pokken-arm is, dan komt dat natuurlijk „door de verplichte vaccinatie; wordt Rusland daarentegen „bezocht door hevige pokken-epidemieën, dan komt dat „natuurlijk, omdat de inentingswet daar zoo slecht wordt „nagekomen. Men kan er zich dus altijd uitreddeu.”

Pringle ²⁾ verhaalt, dat in Bengalen de groote sterfte aan cholera nog niet haalt bij de vreeselijke verwoestingen door de pokken. Bengalen telt 150 millioen inwoners.

¹⁾ Darstellung der auf dem Gebiete der öffentl. Gesundheitspflege etc. Berlin 1878.

²⁾ Jahresberichte v. Virchow und Hirsch 1869.

Prof. Vogt voegt hierbij, dat er van 1818 tot 1828 en ook nog wel in 1829 gevaccineerd is geworden: jaarlijks ongeveer 27000 personen van de 150 millioen.

Prof. Vogt ¹⁾ zegt, dat in Zürich de pokkenziekte percentsgewijze hoe langer hoe meer is toegenomen, evenals in verschillende andere landen. In Zweden kwamen op de 100.000 inwoners per jaar van

1850—1852 51 pokkendooden.

1858—1859 37 " "

1865—1869 31 " "

1874—1875 70 " "

In Pruisen van 1842—1844 26 pokkendooden.

" 1853—1854 42 " "

" 1864—1867 49 " "

in 1871 243 " "

In Engeland van 1857—1859 16 " "

" 1863—1865 22 " "

" 1870—1872 47 " "

„In Zwitserland zijn gedurende de jaren 1876—1880 „op de 100.000 inwoners 3,57 aan pokken overleden. „Wanneer men dit vergelijkt met de verhouding der inen- „ting in de afzonderlijke kantons, komt men tot het „besluit, dat de bewering, dat eene algemeene en vol- „komene inenting de pokkenziekte verhoedt, in ons vader- „land niet bewaarheid wordt. Wanneer de beschutting „door inenting waarheid was, moest Engeland eene veel „geringere pokkensterfte hebben dan Zwitserland. En „juist het tegendeel is het geval.”

¹⁾ Die Pockenseuche und Impfverhältnisse in der Schweiz von Adolf Vogt. Bern 1882.

Mr. Hume—Rothery geeft in de „National-anti-compulsory-vaccination-reporter” in de volgende woorden zijn oordeel te kennen over de inenting: „Dr Jenner’s „leer, dat de vaccinatie eene levensverzekering tegen de „pokken is, is onwaar.”

„Ofschoon al de personen, die pokken kregen in de „gevangenis van Nyon, gevaccineerd waren en vele van „hen zelfs gehervaccineerd, is het bekend, dat de ge- „vaccineerde dochter van den cipier aan pokken gestorven is.

„De moeder, ook gevaccineerd, kreeg de pokken en is „gestorven aan eene verscheuring van een aneurysma, „voor dat de pokziekte haar toppunt bereikt had. Acht „dagen daarna werden de drie jongere dochters voldoende „gevaccineerd; zij kregen de pokken.

„Twee gevaccineerde zonen stierven aan de pokken. „Hoewel de gevaccineerde vader en een dochter aan de „pokken ontkwamen, wat moet men toch wel denken van „het achtste kind, dat niet gevaccineerd was en geen „pokken kreeg.”

Ten slotte nog dit van Dr. Kolb: ¹⁾ „Uit de officieele „berichten van den Registrar General of Scotland, William „Pitt Dundas,” blijkt dat van 1864—1873 in dit land „899 ingeënte kinderen in het 1ste levensjaar gestorven „zijn aan de pokken.”

2. Hoe meer men vaccineert en hervaccineert, des te langer duren de epidemieën.

Volgens Dr. Haeser braken in Egypte dikwijls de pokken uit door de inenting. In de Jahresberichte über

¹⁾ Der heutige Stand der Impffrage in kurzen Umrissen. Leipzig 1879.

die Leistungen und Fortschritte der gesammten Medicin von Virchow und Hirsch, 8ste Jahrgang, Berlin 1874, wordt op bl. 271 het volgende geval medegedeeld:

Van een kind K. werden 24 zuigelingen ingeënt en van een van die kinderen 23 andere. De kinderen K. en S. werden 8 dagen na de inenting ziek en kregen de pokken. Al de andere kinderen werden ook op den 8sten, of later nog tot op den 11^{den} dag ziek en kregen eveneens de pokken. De ziekte breidde zich uit en er waren spoedig 75 nieuwe gevallen. Er kwamen in het geheel 189 pokkenzieken voor op de 3000 inwoners.

Dr. Seaton verhaalt, dat er in Pruisen, waar ook de hervaccinatie verplichtend is, gedurende de laatste epidemieën 74000 personen aan de pokken stierven. Volgens George Andrew stierven er in Engeland gedurende drie pokkenepidemieën, tijdens de gedwongen vaccinatie, in de eerste epidemie van 1857 tot 1859, 14244 personen, in de tweede van 1863 tot 1865, 20059 en in de derde van 1870 tot 1872 44840 personen.

Bij het internationaal congres van tegenstanders zoowel van de facultatieve als van de verplichte vaccinatie, te Keulen gehouden van 9—12 October 1881, werd o. a. het volgende beweerd door Dr. Löhnert uit Chemnitz: „Uit eene statistiek van het jaar 1827 en uit de laatste „onderzoekingen in Frankrijk is gebleken, dat van de „meisjes 1 op 4 en van de jongens 1 op 10 gevaccineerd „waren en dat de sterfte bij de meisjes veel grooter was „dan bij de jongens, (aan de pokken?)” Prof. Vogt gaf daarop ten antwoord, dat die oude opgaven van weinig waarde zijn, maar dat in Zwitserland de pokkensterfte, voor beide seksen tijdelijk gelijk staande, sedert het jaar

van dienstplicht, waarin ieder recruit moet gehervaccineerd worden, voor de mannelijke sekse stijgt, hetgeen voorzeker de weinige waarde aantoont, die aan de vaccinatie moet gehecht worden.

3. *Het afnemen der pokkenepidemieën in het begin onzer eeuw, mag niet worden toegeschreven aan de invoering der vaccinatie, maar aan de betere hygiënische toestanden.*

Volgens Dr. Lorinser ¹⁾ kwamen in het Noorderdistrict Hampstead (Engeland) op de 100.000 inwoners 1090 pokkendooden voor, en in het Centraaldistrict Strand 2 pokkendooden op hetzelfde aantal inwoners.

„Is nu de inenting”, zoo vraagt Dr. Lorinser, „in „Hampstead 545 maal slechter geweest dan in Strand? „Men komt dus tot het besluit, dat door verbetering van „de gezondheidstoestanden van de laagste klassen der „maatschappij veel grooter beschutting tegen de pokken „tot stand komt, dan door de inenting; maar het inenten „is gemakkelijker en goedkooper dan het verbeteren van „de levensvoorwaarden.”

Prof. Vogt ²⁾ spreekt zijn gevoelen aldus uit:

„Het afnemen der pokkenepidemieën in het begin onzer „eeuw mag niet toegeschreven worden aan de invoering „der inenting. De later waargenomene grootere pokken- „epidemieën zijn niet ontstaan door verwaarloozing der „inenting.”

¹⁾ Der Impfschutz in seinen Beziehungen zur Impfstatistik von Dr. F. W. Lorinser. Wien. 1880.

²⁾ Für und wider die Kuhpockenimpfung und den Impfwang.

„Het is zeer ondoelmatig om tijdens eene pokken-
„epidemie de bevolking te troosten met de beschermende
„kracht der koepokken, en de gezondheidsvoorwaarden,
„die veel gewichtiger en werkzamer zijn, te verwaarloozen.”

„De, van den zuigelingsleeftijd tot aan de puberteit
„langzaam afnemende, sterfte aan de pokken mag slechts
„aan de algemeene sterftewet en niet aan de vaccinatie
„worden toegeschreven.”

Voorts sprak Prof. Vogt bij het genoemde Keulsche
Congres nog aldus:

„Wij zijn hier te Keulen bijeen om ons tot den strijd
„tegen een overblijfsel der middelceuwse, schoolsche
„geleerdheid en tegen een politiegetier te organiseeren.
„Wij zullen daarom eens nagaan, hoe het in het buitenland
„met de pokken gaat:

„In het hertogdom Bukowina (Oostenrijk), met $\frac{1}{2}$ millioen
„inwoners, waar vrijheid van inenting bestaat, kwamen
„van de jaren 1874 tot 1878 per jaar op de 10000
„inwoners 193 pokkenzieken met 67 dooden, terwijl in
„het gebied Seret, waar de sekte der Lypowaners ge-
„vestigd is, welke sekte niet laat inenten, in dezelfde
„jaren op de 10000 inwoners per jaar 152 zieken en 64
„dooden voorkwamen. In Nicuw-Zeeland, waar geen
„inentingsartsen, geen inentingscontrôle en geen inentings-
„dwang bestaat, is nog geen pokkenepidemie voorge-
„komen. Slechts in 1848 was daar eene varicellenepi-
„demie; maar waterpokken (varicellen) zijn geene gewone
„pokken, zegt men.

„Rochlitz ¹⁾ maakte evenwel in de kolonie Victoria de

¹⁾ Jahresberichte von Virchow und Hirsch, 1872.

„opmerking, dat, na de landing van een schip met echte „pokken aan boord, in Victoria deze pokken niet uitbraken, maar slechts de waterpokken. Zij bleven geene „varicellen, maar gingen bij verdere verspreiding in echte „pokken over, om later als varicellen te verdwijnen. Zoo „is het ook karakteristiek voor Engeland, dat aldaar de „varicellen, waaraan jaarlijks een aantal kinderen sterven, „niet tot de pokken gerekend worden. Deze varicellen „toonon ook, even als de pokken, van het eerste tot „het tiende jaar eene afnemende sterfte, terwijl de overige „infectieziekten eene toenemende sterfte vertoonen.”

Prof. Vogt eindigt zijne rede met de woorden van Dr. Gregory, geneesheer aan het pokkenhospitaal te Londen, aan te halen: „het incnten houdt zich slechts „daar staande, waar men de pokken altijd voor oogon „heeft”.

In een ander werk wêer¹⁾ zegt Prof. Vogt:

„Elke bladzijde der pokkengeschiedenis, in zooverre „zij door objectieve waarnemers is geschreven, bewijst, „dat men de pokken door zorgvuldige verpleging der „gezondheid kan tegenhouden. Meer dan het dubbele „aantal pokkenzicken vindt men onder de bevolking der „steden.”

En verder:

„Het kanton Uri heeft geene inentingswet en kon het „evenwel in de 5 jaren, van 1876 tot 1880, niet eens „tot het vierde gedeelte der pokkensterfte brengen van zijn „buurman het kanton Tessin, waar met ijver gevaccineerd „wordt”.

¹⁾ Die Pockenseuche und Impfverhältnisse in der Schweiz. Im Auftrage des Vereins gegen Impfwang von Prof. Adolf Vogt. Bern. 1882.

4°. Sedert en door de vaccinatie zijn *scrophulose*, *tuberculose*, *typhus*, enz. hand over hand toegenomen; zij brengt dus nog andere stoffen dan het pokgif in het lichaam.

Volgens Carnot wordt de algemeene gezondheidstoestand door de inenting zeer benadeeld.

Martini haalt twee gezegden aan van Prof. Felix Niemeijer:

„Men kan niet ontkennen, dat koepokken klierachtige „aandoeningen achterlaten...”

„Het komt voor, dat kinderen na het inenten klierachtig „worden, ofschoon de lymphe van den arm van zeer ge- „zonde kinderen genomen is.”

Dr. Stein geeft in 1877 de volgende getuigenis:

„Dat acute miliair-tuberculose als gevolg van de inenting „kan optreden, is wel is waar niet bewezen, maar moet „ook niet absoluut ontkend worden”.

Prof Kuszmaul:

„De vaccinatie wekt soms huiduitslagen en klierziekten „met hare gevolgen op.”

Dr. Stein schrijft in 1878:

„Geen geneesheer kan een absoluten waarborg geven, „dat niet bij de inenting van arm op arm somtijds ziekte- „stoffen worden overgebracht.”

Prof. Bock ¹⁾ uit zich veel krasser:

„Dat door het inenten in het kinderlijk organisme „ene soort van bloedyvergiftiging veroorzaakt wordt, zelfs „wanneer de lymphe tot het inenten bestemd van geheel

¹⁾ Gartenlaube, Jahrgang 1869.

„gezonde kocien en kinderen genomen wordt, valt niet
„te ontkennen.”

Dr. Heinrich Rohlf:

„Wij willen er bovendien op wijzen, dat het gevaar
„voor de hand ligt, om de paarlucht van koe op mensch
„over te brengen.”

Prof. Vogt:

„Sedert Koch gevonden heeft, dat de tering door het-
„zelfde gif veroorzaakt wordt als de scrophulose, en dat
„dit gif, hetgeen eveneens bij het rundvee paarlucht
„veroorzaakt, zeer licht kan overgeënt worden, krijgt de
„dierlijke incnting ook hare schaduwzijde.”

John Morton ¹⁾

„Dat vaccinatie met gevaar gepaard gaat en de pokken toch
„niet belet te komen, staat bij ons vast; zelfs de anders-
„denkenden hebben moeten toestemmen en naar een middel
„moeten zoeken om hierin verandering te brengen.”

Mr. Hume-Rothery ²⁾:

„De vaccinatie is eene gevaarlijke instelling, die ziekte
„teweeg brengt in plaats van haar te voorkomen.”

Dr. Vernon van Southport ³⁾:

„Verleden jaar (1877) stierven hier 15000 kinderen aan
„diarrhée en deze was vrnl. veroorzaakt door de vaccinatie,
„want (!) voor de invocring der vaccinatie kwam zij zelden
„voor.”

Mr. Gibson ⁴⁾:

„Wanneer de vaccinatie werd nagelaten, zou de groote

¹⁾ National anti-compulsory-vaccination reporter.

²⁾ Ibidem.

³⁾ Why little children die.

⁴⁾ National anti-compulsory-vaccination reporter 1878.

„bron van ziekten uit de wereld zijn. Pest, zwarte dood, „en zweetziekte zijn langzamerhand verminderd zonder eenige „voorzorg (!!); waarom zouden de pokken niet even goed „verdwijnen, wanneer er van vaccinatie nooit sprake ware „geweest.”

Dr. Schoppe, uit Bonn, verklaarde op het Keulsche Congres:

„Zelfs de meest zuivere lymphe, ook die van het kalf „veroorzaakt klierziekten bij de kinderen.”

„Dr. Koch, lid van het „Kaiserliches Gesundheitsamt” „te Berlijn, heeft als resultaat van zijne eigene onder- „zoekingen medegedeeld, dat tuberculose van den een op den „ander kan overgeënt worden; hij heeft met het micro- „scoop, in gevallen van tuberculose, een kleinen bacillus „ontdekt; met het virus, dat die bacilli bevatte, entte „hij dieren in, en al deze dieren stierven aan tuberculose.

„Dat syphilis door vaccinatie wordt overgebracht, weten „wij reeds lang.”

Dr. Pigeon van Fourchamboult zegt:

„De beweerde beveiliging door Pasteur's inenting tegen „miltvuur, heeft zich zelf spoedig tegengesproken, hetgeen „natuurlijk ook wel te verwachten was. Verre van vrij „te zijn van alle nadeelen, zooals Pasteur beweert, is „zijne inentingsstof integendeel in de hoogste mate geschikt, „om verschillende ziekten in te voeren en zelfs aanleiding „tot den dood te geven.”

5°. *Vaccinatie veroorzaakt crysipelas (roos).*

De roos, zegt Prof. Bohn. ¹⁾, is de gewichtigste complicatie der vaccinatie en kan volgens de tamelijk omvang-

¹⁾ Handbuch der vaccination van Dr. H. Bohn, Leipzig 1875.

rijke statistiek op elk van de eerste 21 dagen na de inenting optreden. Hare eigenlijke periode begint den achtsten dag en de tweede week levert betrekkelijk de meeste gevallen. Deze roos duurt gemiddeld 4 à 5 dagen met eene temp. van ongeveer 39° C. De pokkenpuisten gaan dan in zweren of verettering over.

Volgens Rauchfuss ¹⁾ bedroeg de sterfte bij erysipelas localisatum 17.5 % , bij crys. migrans 67.3 % . In het vondelingenhuis te Petersburg stierf aan het zoogenaamde „vaccinales Spät erysipel” (5 dagen na de vaccinatie eerst optredend) een verbazend aantal kinderen.

Harder ²⁾, Weisse ³⁾ én E. Ballard ⁴⁾ vermelden verscheidene ziektegevallen van kinderen, die, met normale lymfhe en met zuivere instrumenten gevaccineerd, toch roos kregen.

Dr. Freund uit Breslau verklaarde in de medische vergadering te Eisenach:

„Men is niet in staat de roos overal te weren. De „gevaarlijkste oorzaken der roos zijn ons bijna volkomen „onbekend, ofschoon wij haar in het algemeen wel kennen. „Als belangrijke nadeelen der inenting zijn er twee van „belang om genoemd te worden, nl. de overbrenging van „syphilis en het ontstaan van roos. Deze laatste ziekte „komt meer voor en is moeilijker te vermijden, dan de „syphilis.”

¹⁾ In Compte-rendu médic. sur la maison impér. des Enfants trouvés, de St. Petersbourg pour 1864. St. Petersb. 1867.

²⁾ Vermischte Abhandlungen Petersburger Aerzte 1823.

³⁾ Ibid.

⁴⁾ Med. Times and Gaz. 1869.

Prof. Kuszmaul zegt:

„Tegenover de schitterende lichtzijde der vaccinatie staat „als schaduwzijde het feit, dat ze in enkele zeldzame „gevallen den dood der gevaccineerden veroorzaakt, nl. „door de roos.”

Dr. Flinzer beschreef in 1873 een geval van roos met doodelijken afloop, na de inenting ontstaan.

Dr. Mendel is van opinie, dat, „wanneer na de inenting roos ontstaat, de schuld daarvan niet altijd bij den „geneesheer ligt.”

Dr. Pfeiffer uit Weimar verhaalde bij het Med. congres te Eisenach in 1879:

„In de eerste jaren der inentingsproeven met animale „stof zijn in Thüringen treurige ervaringen opgedaan, wat „betreft het overbrengen der roos.”

6°. *Vaccinatie kan pyaemie en septichaemie veroorzaken.*

Dr. Warlomont ¹⁾ zegt hierover. Van vele kanten verslagen, komen de tegenstanders met nieuwe argumenten aanloopen tegen de vaccinatie. Zoo beweren zij nu het volgende:

Hoe kwam het anders dan door de vaccinatie, dat in San Quirico d'Orcia 38 kinderen, die gevaccineerd waren, ernstige gevolgen daarvan kregen: groote zweren, die de spieren ontblootten en in de gewrichten doordrongen; stuipen; enz. enz.

Het antwoord van Dr. W. zie art. 5 onder de voordeelen der vaccinatie.

¹⁾ Rapport sur la vaccine et la vaccination obligatoire par le Dr. Warlomont à l'Académie royale de médecine de Belgique 1881.

7°. *Vaccinatie brengt de syphilis over.*

Hierover is zeer veel geschreven. Wij zullen de voor-
naamste geschriften der verdedigers hier kort aanhalen:

Dr. Lorinser ¹⁾:

„Ofschoon nog altijd een zeker bewijs ontbreekt, dat
„tuberculose en scrophulose door inenting kunnen worden
„overgeplant, zoo lijdt het toch geen twijfel, dat syphilis
„door de inenting kan overgebracht worden. De genees-
„heeren begrijpen zelve wel, dat ze zulke vreeselijke
„complicatiën moeten verzwijgen. In het dorp Csomad bij
„Pest kwamen volgens Dr. Glatter 72 syphilitische be-
„smettingen door inenting voor; in het dorp Rialta in
„Piëmont 80. In het dorp Grabnik in Oost-Pruisen werden
„van de 58 ingeënte kinderen 56 door syphilis besmet,
„van welke er 15 stierven. De vaccinateur Dr. Dorian
„werd veroordeeld tot eene boete van 100 Mark en de
„kosten van het proces.”

Dr. Korver ²⁾ geeft ons de volgende belangrijke
mededeelingen:

„De eerste, die eene theorie verkondigde over het
„verband tusschen vaccinatie en het uitbreken der syphilis
„bij de gevaccineerden, was Prof. Monteggia. In 1814
„gaf hij te Milaan als zijne meening te kennen, dat er
„zich bij de vaccinatie van een syphilitisch individu eene
„pustula vormde, die beide giften, het vaccinale en het
„syphilitische bevatte. Voorbeelden haalt hij aan van

¹⁾ Der Impfschutz in seinen Beziehungen zur Impfstatistik von Dr. Lorinser.

²⁾ Dissertatie van J. M. Korver „over besmetting met syphilis door middel van de vaccinatie (syphilis vaccinata)” Amsterdam.

„kinderen, die aan een arm zijn gevaccineerd geworden
 „en later syphilitisch werden. Alle gevallen, waarin
 „syphilis en vaccine ontwijfelbaar gelijktijdig werden ingeënt,
 „nemen ongeveer het volgende verloop: Op de plaatsen
 „van inenting ontwikkelt zich eerst de vaccine met haar
 „korter incubatie-stadium; zij heeft een volkomen regel-
 „matig verloop en eerst nadat de korsten der vaccine-
 „uitbotting afgevallen zijn, ontwikkelen zich uit deze laatste,
 „of uit hare litteekens, de primaire aandoeningen der
 „syphilis, onder den vorm van verharde zweren. Deze
 „primaire aandoeningen nemen als dan een nog alslepend
 „verloop en worden eerst geruimen tijd later, bijv. na
 „eenige weken of maanden, opgevolgd door de algemeene
 „verschijnselen der ziekte, zooals uitslagen, condylo-
 „mata enz.”

Prof. Kuzsmaul zegt: „Door vaccinatie kan in uiterst
 „zeldzame gevallen op gezonde kinderen syphilis worden
 „overgebracht”.

Dr. Stein beschreef in 1878 een aantal gevallen, waarin
 kinderen bij hunne inening met gehumaniseerde lympe
 syphilis hadden opgedaan.

Dr. Pissin zegt hierover: „Geen voorzorgsmaatregel
 „is in staat om, als men zich van menschelijke lympe
 „bedient, de overbrenging van syphilis tegen te gaan”.

Dr. Vernon van Southport zegt in zijne brochure,
 „Why little children die?”,

„1300 kinderen stierven in 1871 aan eene ziekte — of
 „*which is was a shame to speak*”, terwijl vóór de vacci-
 „natie (zooals Mr. Gibson verhaalt) er slechts 255 kinderen
 „aan die ziekte stierven. En toch worden er ieder jaar nog
 „37.000 kinderen aan het vaccinale bijgeloof opgeofferd”.

Dr. Hubert Boëns van Charleroi ¹⁾ schrijft dienaangaande het volgende:

„Wij mogen de volgende zaken betreffende de vaccinatie „niet wegcijferen: 1° dat vaccinatie in het menschelijke „lichaam eene etterige infectie veroorzaakt en 2° dat deze „etterige infectie in nauwer verband staat met syphilis dan „met eenige andere kunstmatig overgebrachte ziekte.”

8°. *De gewone inentingsstof kan niets goeds doen, want door het onophoudelijke afgeven van beschuttend vermogen moet eene toenemende uitputting der stof ontstaan. Bovendien berust de inentingstheorie ook niet op wetenschappelijke gronden.*

In Japan, zoo verhaalt Dr. Wernich, willen de pokken niet ophouden, ondanks het inenten, zoodat men moet aannemen, dat de vaccinatie daar hare beschermkracht verloren heeft!

Wat de 2^e alinea van n°. 8 betreft, hiervan zegt Prof. Kuszmaul:

„Hoe de beschermkracht der inenting tot stand komt, „daarover kan de wetenschap tot nu toe geen uitsluitsel „geven” en

Dr. Stein uit Frankfort (1877): „Wij handelen bij de „goedkeuring der verplichte vaccinatie slechts door ervaring, „maar niet tengevolge van een wetenschappelijk bewijs.”

Dr. Stein zeide in 1878 tot Dr. Thilenius: „In „geene enkele vergadering van geneeskundigen is er ooit „sprake geweest van een wetenschappelijk bewijs van het „nut der inenting; en geene geneeskundige autoriteit

¹⁾ Reveil medical de Paris.

„heeft ooit van eene op logische grondslagen gevestigde
„wetenschappelijke inentingstheorie gesproken.”

9°. *De koepokstof is eene stof op weg van gisting en
verrotting.*

Dr. Warlomont ¹⁾ zegt: „Een ander beweren der tegen-
„standers is dit: dat de koepokstof eene zelfstandigheid is,
„op weg tot gisting en verrotting. Men heeft daarbij
„gevoegd, dat er drie soorten van koepokstof zijn:
„de vaccine lymphe of valsche vaccine, die septische
„ontsteking te voorschijn roept, 2°. de vaccine met micro-
„organismen, die eenvoudig een verrottingsontsteking ver-
„oorzaakt en 3°. de vaccine-etter, de oorzaak der etterachtige
„ontsteking.”

Mr. Hume Rothery ²⁾ zegt: „Men vertelt, dat
„voor de vaccinatie zuivere lymphe gebruikt wordt, dat is
„slechts een woord, gebezigd door doctoren om te ver-
„bergen, welke vreeselijke stof ze daarvoor gebruiken.”

De Heer Zöppritz van Stuttgart ³⁾ vindt de inenting
van het kalf zeer verkeerd, omdat dan de dieren ge-
marteld worden, en hij beschouwt het als zeker, dat de
afscheiding van dieren in zulk een toestand van woede
en pijniging niets dan ellende moet brengen onder de
huid van een zwak kind.

Dr. John Morton ⁴⁾ vertelt dat vaccine-lymphe een

¹⁾ Rapport sur la vaccine et la vaccination obligatoire par le Dr. War-
lomont à l'Académie royale de médecine de Belgique 1881.

²⁾ National anti-compulsory-vaccination reporter 1878.

³⁾ Ibidem.

⁴⁾ Vaccine-lymphe a septic poison.

dierlijke stof is in een toestand van verandering of ontbinding en dat zij door inenting voor een onbepaalden tijd wordt voortgeplant.

10. *Vaccinatie is het resultaat van het blinde geloof der menschheid en vrnl. van de hebzucht der geneeskundigen.*

Prof. Vogt ¹⁾ zegt:

„De inentingsvrienden, die in elken niet-ingeeënten een „dreigend besmettingsgevaar voor de geënten zien, gelooven „het allerminst aan de beschermkracht der vaccinatie”.

Dr. Lorinser ²⁾:

„Bij eene kalme beoordeeling van de vaccinatie moet „ieder onbevooroordeelde, al of niet geneeskundige, tot de „overtuiging komen, dat door een verkeerd besluit uit „eene gebrekkige statistiek tot hiertoe zeer groote fouten „en dwalingen zijn begaan. Zich op het uitsluitende stand- „punt der wetenschap te plaatsen, zich bij elke gelegen- „heid op de wetenschap te beroepen, dat doen in den „regel slechts die menschen, die zich met de juiste weten- „schap het minst hebben beziggehouden.

„Wanneer dan de geneeskundigen aan het einde der „19de eeuw zelve de begane dwaling inzien en van de „dwalingen der verbeelding op het pad der waarheid terug- „gekomen zijn, dan zullen ook de phantasiën over be- „schermende inenting en den geesel van den inentingsdwang, „waarop de volgende eeuw vol medelijden en glimlachend „zal terugzien, van het tooneel verdwijnen en tot het „niet terugkeeren, waaruit het ook ontstaan is.”

1) Für und wider die Kuhpockenimpfung und den Impfwang.

2) Der Impfschutz in seinen Beziehungen zur Impfstatistik von Dr. F. W. Lorinser, Wien 1880.

Heinrich Rohlf's ¹⁾:

„Dat het meerendeel der geneesheeren eene inentingswet „goedkeurt, zal ons wel niet meer bevreemden, daar de „geneesheeren, wegens het stoffelijk voordeel daaraan ver- „bonden, niet onpartijdig zijn.”

Dr. Martin ²⁾ uitte bij het Congres te Manchester zijne meening over de inenting aldus:

„De vaccinatie is eene onteering van de geneeskunde. „gedwongen vaccinatie is een verwijt aan het Parlement.”

Op eene vraag van den Aartsbisschop van York: „In „mijn tijd waren de menschen veel meer pokdalig dan „nu, is dat het gevolg der vaccinatie? antwoordt Mr. „Hume-Rothery, president van de Anti-Compulsory „Vaccination-League:

„De niet gevaccineerden, die van een pokkenaanval „herstellen, zijn niet meer pokdalig dan de gevaccineerden.

„Het weinig pokdalig zijn tegenwoordig mag dus niet „toegeschreven worden aan de deugden der vaccinatie.”

Dr. Boëns ³⁾ beweert, dat de doctoren alleen daarom voor de vaccinatie zijn, omdat het hun geld opbrengt.

II. *Vaccinatie is in strijd met de godsdienstige overtuiging van velen.* ⁴⁾

Mr. Hume-Rothery schrijft:

¹⁾ Archiv für Geschichte der Medicin und medicinische Geographie, 1879.

²⁾ National-anti-compulsory-vaccination reporter, October 1878.

³⁾ National-anti-compulsory-vaccination reporter, 1881.

⁴⁾ Ofschoon het niet in mijne bedoeling ligt over dit argument der tegenstanders veel te schrijven, zoo heb ik toch gemeend het niet geheel en al te mogen weglaten, aangezien de godsdienstige bezwaren tegen de vaccinatie de motieven zijn van een zeer groot gedeelte der anti-vaccinatiemannen.

„Anti-vaccinatie komt voort uit waren godsdienst.”

Onderscheidene teksten worden door de meest verschillende menschen aangehaald om uit den Bijbel te bewijzen, dat de vaccinatie een slecht bedrijf is; zooals b. v.: „Die „gezond zijn, hebben den medicijnmeester niet van noode, „maar die ziek zijn;” of: „Men mag Gods wil niet vooruit- „loopen; zoo Hij niet wil, dat wij de pokken krijgen, be- „hoeven wij ons niet angstig te maken, dan krijgen wij „die niet, gevaccineerd of niet.

12°. *Verplichte vaccinatie is zeer af te keuren, want zij tast de persoonlijke vrijheid aan. Zoo iemand dan zelf beschut wil wezen, heeft men immers de koepokinenting binnen zijn bereik.*

Dr. Lorinser spreekt deze quaestie aldus: „Welke „grondslagen heeft men noodig voor een statistisch bewijs? „Zoowel door geheimhouding en door gebrekkige organi- „satie, als door zorgeloosheid, is aan eene juiste statis- „tick nog niet te denken, en die heeft men toch noodig „om de pokkenstatistiek met die der inenting te kunnen „vergelijken, om daaruit het al of niet beschuttende der „vaccinatie te bewijzen. Zoodra deze nalatigheid enz. op „alle ziekten gelijkmatig drukt, kunnen wij aan eene „pokkenstatistiek eenig vertrouwen schenken. Op eenen „zoo wankelenden grondslag laat zich echter toch geen „wet tot verplichte vaccinatie opbouwen. In hoeverre is „ons wetenschappelijk materiaal in overeenstemming met „de eischen der statistiek? Ons materiaal is in elk geval „gebrekkig. Het beste zou nog zijn, onder de pokken- „zieken en pokkendooden, de geënten van de niet-geënten „te scheiden volgens leeftijd en datum van inenting, doch

„dit is moeielijk te bereiken. Als het bruikbaarste materiaal, moeten de tabellen van Dr. Flinzer in Chemnitz, „Dr. Müller in Berlijn en Dr. Keller in Weenen „beschouwd worden. De pokkenepidemieën hebben tot „op den huidige dag hetzelfde karakter in hun verloop „onveranderd behouden. In het begin dezer eeuw vermin- „derden zij wel wat tot 1820, en men schreef dit natuur- „lijk aan de inenting toe, maar van 1870 tot 1872 „bereikten de pokken weder eene verbazende hoogte. „Wanneer men de pokkenstatistiek met de inentings- „statistiek (voor zoo verre deze bekend is) van verschil- „lende landen met elkander vergelijkt, komt men tot „het besluit, dat de invloed der inenting op het aantal „sterfgevallen door pokken niet is aan te toonen. O. a. in „Brandenburg bereikten de pokken vóór de inenting in „1796 een sterftcijfer van 493 op de 100000 inwoners „en in 1871 onder beschutting (?) der vaccinatie, 631 „op de 100000 inwoners. De wetten van verplichte vac- „cinatie vallen bijna altijd in de afnemende periode der „pokkenepidemieën, en deze afnemning wordt dan maar „aan de inenting toegeschreven. Dat door de inenting „de pokkenziekte geringer geworden is, laat zich dus niet „bewijzen; en toch zegt Prof. Vogt, dat iemand, die voor „korten tijd gevaccineerd is, ingeval hij door de pokken „wordt aangetast, een zachter verloop der ziekte zal door- „maken. Maar volgens Dr. Müller stierven er in 1871 „in Berlijn, van 179 ingeënte kinderen onder het jaar, „99 aan de pokken; dit spreekt toch niet voor een zachter „verloop der ziekte!”

John Morton¹⁾ zegt: „Geen grooter vloek kan er

¹⁾ National-anti-compulsory-vaccination reporter, Oct. 1878.

over het menschdom worden uitgesproken, dan die van „verplichte vaccinatie.”

Mr. Booth¹⁾: „De vaccinatiewet is het grootste bewijs „van het bestaan van een verkeerden despotischen regeer- „ringsvorm, eene wet ten gunste van weinigen tegenover „velen, eene wet waaraan de rechten der menschheid en „van het geweten worden ten offer gebracht, wreed tegen- „over de armen en de zwakken; dus de waarschuwing „tegen de vaccinatiewet is eene waarschuwing tegen despo- „tisme en verdorvenheid.”

Mr. Gibson²⁾:

„Gedwongen vaccinatie is verkeerd uit een zedelijk „oogpunt. Het kind behoort aan de ouders en niet aan „den staat.”

Blackstone³⁾:

„Geene wet door menschen gemaakt kan eenige waarde „hebben, als zij in strijd is met de wetten der natuur, „en vaccinatie kan op geene enkele natuurwet gegrond „worden.”

Bij de 7de jaarlijksche vergadering van de anti-comp. vacc. league voerde Mr. Harris het eerst het woord en begon hij aldus:

„Wij zijn hier te samen gekomen met het doel om de „schandelijke vaccinatiewetten aan de kaak te stellen; „daarvan kan niets goeds en niets te slecht gezegd worden.”

Dr. Oidtmann verklaarde in diezelfde vergadering, dat het statistisch materiaal, waarvan gebruik gemaakt is voor het verslag van de Koninklijke Pruisische Weten-

¹⁾ National-anti compulsory-vaccination reporter, Oct. 1878.

²⁾ Ibid.

³⁾ Ibid.

schappelijke Vergadering van 12 Febr. 1872, waarop de verplichte vaccinatie gegrondvest is, niets meer was dan een mengelmoes van vervalschingen, leugens en bedrog. Dr. Oidtmann heeft in twee brochures door hem geschreven ¹⁾ zeer hevig uitgevaren tegen het besluit van den Rijksdag om de vaccinatie voor Duitschland verplichtend te stellen. Ziet hier, hoe hij schrijft:

„Terwijl de tegenstanders der inenting, steeds slechts „op de meest strenge statistiek en op het onderzoek naar „de geschiedenis steunende, voor den Rijksdag gekomen „zijn, stonden tot hiertoe steeds eene schaar van onge- „veer 10000 verstandelooze, door autoriteitsgeloof inge- „palmdede geneesheeren tegenover hen, van welke geen „zes (met inbegrip van Dr. Thilenius) den inentings- „strijd gevolgd, of daaraan ook maar een uurtje van „onderzoek naar de bronnen, gewijd hadden. De Rijksdag „is zoodoende door autoriteiten in de inentingsquaestie slecht „gediend. Dr. Thilenius (rapporteur) rekende op de „blinde partijzucht van zijne geneeskundige collega's; „want hij gevoelde, dat de inentingswet, zonder algemeenen „steun der geneesheeren, reddeloos verloren was. Tegen „zulk eene vermete geneeskundige staatslist moest echter „ernstig gewaarschuwd worden, omdat ten eerste in het „klinisch onderricht, bij de staatsexamens der geneeskun- „digen enz., in de laatste 60 jaren de pokken- en de inen- „tingsquaestie steeds geheel zijn verwaarloosd geworden;

¹⁾ Die historische und statistische Mishandlung der Impffrage im Reichstage zu Berlin 1878 durch Dr. Thilenius, Berichterstatter der Petitions-Commission. Von Dr. Oidtmann. Wien. 1879.

Petition des Dr. Oidtmann in Lennich um Abschaffung des Impfzwanges.

„ons tegenwoordig geneeskundig geslacht, de professoren „niet uitgezonderd, zijn dus in de geschiedenis en statistiek der pokken, zoowel vóór als tegen de inenting, „vreemdelingen gebleven; en ten tweede, omdat ons „geneeskundig geslacht met uitzondering van de ziekte- „jaren 1870—1872 nooit in de gelegenheid is geweest om, „uit eigen ondervinding, eene vergelijkende statistiek samen „te stellen over ziekte en sterfte van ingcënten en niet- „ingeënten. Wanneer de Regeering eens het inentingswerk „uit de handen der gencesheeren neemt, om het in die „van Rijksbeambten te geven, dan zal het inentingsdogma „binnen korten tijd reeds ondermijnd en de schaar van „geneesheeren, tegenstanders der inenting, van 60 tot „6000 gegrocid zijn; qui vivra, verra!

„Op den Rijksdag sprak de afgevaardigde Reichens- „perger o. a. het volgende: Het feit, dat 100.000 „en meer staatsburgers van meening zijn, dat hunne kin- „deren door de inenting schade lijden, moet reden genoeg „zijn om niet bij wijze van dwang voort te gaan. Dit „des te meer, daar zelfs gencesheeren, uit gebrek aan „waarborg voor eene stellige beschutting door de inenting, „zich herhaaldelijk inenten. Ook de inenting door kalfs- „lymphe kan niet aangezien worden voor eene zekerheid „gevende, dewijl men ook hier eerst voor het expe- „riment staat.

„Robert von Mohl liet zich over de inentingsquaestie „in 1866 op de volgende wijze uit:

„De eenige moeilijke vraag is, of de Staat tot de „inenting mag noodzaken. Indien er gevaar aan verbonden „is, dan zoude zich zulk een dwang moeilijk laten recht- „vaardigen! Opmerkenswaard echter blijft het, dat zelfs

„Dr. Thilenius reeds in het vorige jaar een en ander
aan de tegenstanders heeft moeten toegeven.

„Het is onwaar, hetgeen Dr. Thilenius zegt, dat
„Zweden sedert 1801 (sedert de invoering der inenting)
„geene groote pokkenepidemie meer gehad heeft, want in
„het jaar 1873/74, toen Zweden, zooals geen ander land
„in Europa, geheel ingeënt was, heerschte daar eene
„pokkenepidemie, grooter en heviger dan in de meeste
„epidemiejaren der vorige eeuw. Treurig is het, dat van
„de 397 leden van den Rijksdag meer dan de helft, en
„wel de zich liberaal noemende meerderheid, zich nu
„reeds meer dan 5 jaar door Dr. Thilenius zand in de
„oogen laat strooien. Meer dan 500 boeken bespraken reeds
„omstreeks het jaar 1770 de inenting als een algemeen
„uitgeoefende maatregel en toch zegt Thilenius aan den
„lichtgeloovigen Duitschen Rijksdag nu reeds voor de
„5de maal, dat de inenting eerst van het jaar 1801
„dateert. Is dat niet ongehoord?”

Dr. Oidtmann eindigt zijne eerste brochure met de
volgende woorden:

„Wanneer ik heden weér in deze geneeskundige twee-
„perij ingrijp, zoo doe ik het, omdat ik het voor de
„zwaarste beproeving van het menschelijk verstand houd,
„om ter wille van de onhoudbare inentingstheorie, niet
„alleen de statistiek, maar ook de geschiedenis, zelfs tot
„hare mismaking toe te vervalschen, alleen om met deze ver-
„valsching eene dwangwet te rechtvaardigen, die onder
„bedreiging van geldstraffe mij, vrijen geneeskundige, mag
„dwingen, tegen betere overtuiging in, mijne kinderen
„aan het even vuile als bijgeloovige gebruik der inenting
„te onderwerpen.”

In zijne tweede brochure zegt hij ongeveer het volgende: „Na het uitbreken van de pest te Astrakan „lazen wij in de tijdschriften, dat in Zuid-Rusland de „Duitsche geneesheeren, evenals in de middeleeuwen de „joden, beschuldigd worden door peststof de bronnen „vergiftigd te hebben. En toch dat moordgeschreeuw der „muzelmannen tegen de Duitsche geneesheeren heeft zijn „meester nog gevonden in de zinnelooze en lichtvaardige „aanklacht, welke, in het jaar 1871, zonder eenig bewijs, „slechts op grond van eene oude, leelijke inentingstraditie, „de niet-ingeënte weêrlooze zuigelingen beschuldigde de „pokkenrust verstoord te hebben. Eene beschuldiging eene „bron vergiftigd te hebben, is dan toch nog iets positiefs, maar „een zuigeling te verwijten, dat hij oningeënt ter wereld „is gekomen en door dat niet ingeënt zijn, dus door eene „negatieve handelwijze, pokkengif in de wereld brengt, „dat is een dogma, waarvoor iemands haren te berge „rijzen. Dat men inderdaad door vooroordeelen bevangen „was, toen men tegen die onschuldige zuigelingen met het „lancet lostrok, dat hebben wij tegenstanders der inenting „uit de geschiedenis en uit de statistick zonneklaar be- „wezen. In zijn bericht van 1878 beweert Dr. Thilenius, „dat alle in de verzoekschriften over inenting door mij „en anderen tegen de inenting aangevoerde gronden reeds „vroeger herhaaldelijk en zeer uitvoerig onderzocht zijn „geworden, dat hij zich daarom kan onthouden van eene „wederlegging onzer bewijvoering. Deze bewering berust „op eene groote dwaling, want geen enkele mijner grond- „redenen heeft bij hem weêrlegging gevonden.

„Dr. Thilenius beroept zich op de pokkenstatistiek „van Zweden, waaruit het nut der inenting heel te blijken,

„maar ik geef ook eene statistiek van Zweden, waaruit
 „het nadeel der inenting blijkt. Dr. Thilenius beroept
 „zich in de tweede plaats op de pokkenstatistiek van Pruisen.
 „C. Löhnert in Chemnitz toont Dr. Thil. in eene ver-
 „gelijking van de getallenreeksen, dat de getallen van
 „Dr. Thil. betreffende de pokkensterfte 30 tot 70% af-
 „wijken van die van het statistisch bureau, dat dus of
 „de getallen van Dr. Thil., of die van het stat. bureau,
 „valsch moeten zijn.

„De getallen en de mededeelingen van het koninklijk
 „statistisch bureau zijn even onhoudbaar en valsch, als
 „die van Dr. Thil.; beide zijn uit de lucht gegrepen.

„Dr. Thilenius beroept zich in de derde plaats op de
 „pokkensterfte van oningeënte kinderen te Londen en te
 „Brussel. Hij zegt: „de laatste jaren hebben te Londen
 „en te Brussel ontwijfelbare bijdragen geleverd tot de be-
 „schermende kracht der inenting. In de berichten uit
 „die beide steden herhaalt men steeds de opgaven, dat
 „de aan pokken gestorven kinderen, voor zooverre daarvan
 „eene kennisgeving had plaats gehad, niet ingeënt waren.”

„Nu luidt evenwel een brief van Dr. Janssens aan mij
 „als volgt: Bij de statistische opgaven van de pokken in
 „België over het al of niet geënt zijn van de pokken-
 „ziekten zijn geene vertrouwbare aantekeningen gemaakt
 „geworden.

„Wanneer wij aannemen, dat het dalen der pokken-
 „sterfte op den leeftijd van 1 tot 5 jaar het gevolg der
 „koepokinenting is, dan zijn wij volgens alle regelen der
 „statistiek tot het besluit gerechtvaardigd, dat het stijgen
 „der croupsterfte een werk der koepokinenting is; wanneer
 „men niet toegeeft, dat het constante toenemen der croup-

„sterfte een werk der inenting is, dan zou ik wel eens
 „willen weten, hoe men uit de getallen der twee klassen
 „van leeftijden van 0—1 en van 1—5 jaar wil besluiten,
 „dat het dalen der pokkensterfte een werk der inenting is.

„Is het dalen der pokkensterfte, zooals het tusschen het
 „1ste en het 5de jaar constant voorkomt, een werk der
 „inenting, dan moet het nog sterker dalen der algemeene
 „sterfte ook een werk der inenting zijn.

„Geeft men dit laatste niet toe, dan moet toch iemand
 „wel met blindheid geslagen zijn om te beweren, dat het
 „dalen der pokkensterfte van 1—5 jaar een werk der
 „inenting moet wezen! Wanneer men toegeeft, dat de
 „meerdere sterfte aan de andere ziekten, van 0—1 jaar, met
 „het nalaten der inenting niets te maken heeft, hoe kan
 „men dan beweren, dat de grootere pokkensterfte wel een
 „gevolg van het nalaten der inenting is?”

Dr. Oidtmann eindigt deze brochure met te vertellen,
 dat, naar hem is medegedeeld geworden, de Rijksdag eerder
 bercid zoude zijn om de verplichte inenting af te schaffen,
 wanneer men daarvoor een surrogaat kon aanwijzen. „Niet
 „twijfelende,” (aldus vervolgt hij) „of de inentingsdwang
 „zal, wanneer hij ten volle besproken wordt, zonder weêr-
 „stand vallen, zoo houd ik het voor overtollig om afschaf-
 „fing der inentingswet te smceken. Ik breng daarom aan
 „den Duitschen Rijksdag het verzoek om, onder ophef-
 „fing der inentingswet van 1 April 1874, door eene wet
 „elke inenting van menschen onder minstens zulk eene
 „strengte strafbedreiging te verbieden, als het inenten der
 „schapen verboden is.” (Lennich 8 April 1879.)

B. Het nut en de voordeelen der vaccinatie. Wederlegging van de argumenten der tegenstanders.

1°. *De vaccinatie biedt voor geruimen tijd beschutting aan tegen de pokken.*

John Carter ¹⁾ zegt hiervan: „Ik heb nooit pokken „zien uitbreken, wanneer de inentingsspuist geheel onge- „stoord en goed ontwikkeld den achtsten dag bereikt had. „Van dezen dag af houd ik een kind voor volkomen be- „schut. Er vertoonde zich wel eens op den 9^{den} dag, „overeenkomstig de voorafgegane besmetting met pokken, „eene koortsbeweging, die drie dagen aanhield, maar deze „werd door geen uitslag gevolgd.”

Prof. Bohn ²⁾ uit aldus zijne opinie:

„De belangrijkste complicatie van de inenting zijn de „natuurlijke pokken; doch dan moet de besmetting hier- „mede met haar 14-daagsch incubatie-tijdperk geschied zijn „vóór de inenting. In hoeverre de inenting beschut tegen „besmetting door pokken, blijkt uit de volgende voor- „beelden: Edward Jenner entte personen in met „oorspronkelijke koelymphe en nadat zich werkelijke ent- „pokken gevormd hadden, bracht hij vruchteloos, op die „zelfde personen, de pokstof uit versche menschenpokken. „Hij entte eindelijk eene reeks van kinderen met gehu- „maniseerde lympe, die hij gedurende verschillende ge- „neraties van arm op arm voortleidde en vond de kinderen, „als hij proefinoculatiën met echte pokken na verscheidene

¹⁾ Practical observations on vaccination. The Lancet 1871.

²⁾ Handbuch der Vaccination von Dr. Heinrich Bohn, Leipzig 1875.

„maanden deed, voor dit laatste ongevoelig. Pearson,
 „die binnen een jaar 19000 personen in het vaccinatie-
 „bureau te Londen ingeënt had, meende met recht de
 „beschuttende kracht der inenting voldoende bewezen
 „te hebben, toen hij op 5000 der ingeënten te vergeefs
 „beproefd had de echte pokken over te brengen. Overal
 „in en buiten Europa werd deze proef honderdvoudig
 „herhaald.

„Uit de statistiek o. a. van de pokkenepidemie gedu-
 „rende de jaren 1870, 1871 en 1872 in Duitschland,
 „blijkt ten duidelijkste, dat òn ziekte, òn sterfte, zeer veel
 „verminderd zijn, vergeleken bij die in vroegere epidemieën.

„Volgens andere opgaven blijkt, dat van de ge-
 „vaccineerden 95% in de epidemieën van 1870—1873 vol-
 „komen vrij bleven. Ook uit de sterftetabellen van 1749
 „tot 1855, van Zweden, waar in 1801 voor het eerst
 „ingeënt en in 1816 de inenting verplichtend gesteld
 „werd, blijkt ten duidelijkste, hoe belangrijk de sterfte
 „en de ziekte aan pokken na de inenting zijn afgenomen.
 „De kinderen, die onder den meest uitgebreiden invloed
 „der inenting staan, worden in de hevigste epidemieën
 „nauwelijks aangetast en daar, waar het tegendeel waar-
 „genomen wordt, zijn steeds de gebrekkige toestanden der
 „inenting in de jeugd aan het licht gekomen.

„Zoo zag ik in het begin der epidemie van 1870 (om
 „maar eens een gewoon voorbeeld aan te halen) een acht-
 „jarig kind van behoeftigen met confluyente pokken, van
 „hetwelk de moeder op zeer stellige wijze verzekerde,
 „dat het ingeënt was. Op de vraag, hoeveel pokken er
 „opgekomen waren, luidde het antwoord: geen een, en
 „de dokter heeft op den dag, dat er weër nagezien werd,

„het bewijs van inenting geweigerd te geven, maar niets
„verder bevelen.

„Evenzoo was het met twee zoontjes van deze vrouw
„gegaan, die, terstond ingeënt, normale koepokken kregen
„en in de onmiddellijke nabijheid hunner zuster onaange-
„tast bleven.

„Gedurende de pokkenepidemie van 1870 tot 1871
„werden te Chemnitz door die ziekte aangetast 1.61% inge-
„ente- en 57.23% oningeënte bewoners. De ingeënte
„pokkenzieken gaven een sterftecijfer van 0.73% en de
„niet-ingeënten van 9.16%.

„Dr. Müller beschrijft de pokkenepidemie te Wald-
„heim in Saksen van Januari 1872 tot April 1873 :

„Aangetast werden	ingeënten	2.6 %
„	„ niet-ingeënten	36.6 %
Sterfte onder	ingeënten	8.8 %
„	„ niet-ingeënten	43.6 %

„In tien jaar tijds *vóór* de invoering der hervaccinatie
„van het leger in Duitschland stierven er jaarlijks gemid-
„deld 45 man aan de pokken, *na* de invoering gedurende
„eene tijdruimte van 33 jaar jaarlijks nog geen 3 man
„(2.27). Van 1844 (het jaar waarin de hervaccinatie voor
„het Beiersche leger verplichtend werd) tot 1855 verloor
„Beieren geen enkel man.

De Pruisische regeering heeft een officieel rapport in het
licht gegeven over de hervaccinatie in het leger. Daarin
wordt betoogd, dat ten gevolge van de gedwongen her-
vaccinatie het voorkomen der pokken onder het leger eene
uitzondering geworden is; terwijl die ziekte in andere
legers, waar die regeling niet bestaat, of minder zorg-

vuldig wordt nagekomen, vooral in Frankrijk, elk jaar vele offers eischt. Sedert zeven jaar, verloor het Pruisische leger geen enkel man aan pokken. Bij alle epidemieën onder de bevolking kwamen onder de troepen of geene ziektegevallen, of slechts enkele in lichten graad voor. Van 1873 tot 1880 werden 83 % der manschappen met en 17 % zonder gevolg ingeënt. De nauwkeurige waarnemingen zijn te boek gesteld sedert 1867, maar een overzicht van de ziekte- en sterfgevallen aan pokken in den Duitsch-Franschen oorlog is nog niet openbaar gemaakt, ten minste niet door het legerbestuur. Volgens het statistisch bureau stierven er in 1870/71 van het Pruisische leger 364 man, en van de Fransche krijgsgevangenen 1216 man aan de pokken.

Dr. Janssens¹⁾ geeft vier hoofdmaatregelen aan, die de overheid dient voor te schrijven en met zorg moet handhaven, wanneer zij vreest, dat eene pokkenepidemie in aantocht is, deze zijn: 1°. Officieele bekendmaking; 2°. Afzondering; 3°. Ontsmetting; 4°. Koepokinenting. Van dezen laatsten maatregel zegt hij het volgende:

„De regeering moet alle mogelijke middelen, die haar „ten dienste staan, aanwenden om de koepokinenting uit „te breiden. Zij zal daardoor eenigszins de leemte van „onze gezondheidswet aanvullen, zoolang de inenting nog „niet verplichtend gesteld is. Daar de koepokinenting „terecht beschouwd wordt, als een voorzorgsmaatregel „voor het publiek, moeten de kosten daarvan ten laste

¹⁾ Rapport présenté à l'Assemblée nationale scientifique d'Hygiène et de Médecine Publique de 1880, par le Docteur E. Janssens, inspecteur du service de santé de la Ville de Bruxelles.

„van de schatkist komen, moet dus ieder individu kosteloos gevaccineerd en gehervaccineerd worden. De uitkomsten der openbare koepokinentingingen moeten in een register worden opgeschreven, opdat de wetenschap daaruit nut kunne putten.”

Op de laatste bladzijde van dit rapport vindt men het volgende aangaande den *service vaccinal*:

„Instruction sur la vaccine. La vaccine est le seul préservatif certain de la variole. Elle ne favorise en aucune façon la diffusion de variole épidémique et ne prédispose à aucune autre maladie. Le seul moyen de mettre fin aux épidémies de variole est, au contraire, de pratiquer pendant leur durée le plus grand nombre possible de vaccinations et de revaccinations. On ne saurait trop recommander aux familles, dans les quelles il s'est développé un cas de variole, de faire revacciner, sans exception, toutes les personnes placées dans le voisinage du malade. Le vaccin prend dans toute saison et son innocuité est aussi complète en hiver qu'en été. L'action préservative de la vaccine, persiste pendant une période de 12 à 15 ans; il est utile d'y recourir de nouveau au bout de ce temps. La revaccination qui n'a pas donné naissance à une vaccine régulière doit être reproduite toutes les 4 ou 5 années. Le médecin seul est apte à constater la qualité des pustules vaccinales; il doit donc contrôler le succès de l'inoculation.

„Après l'opération, on peut se borner à recouvrir le bras d'un linge fin. La fièvre qui accompagne parfois l'éruption des pustules, ne présente aucun danger. La récolte de la matière vaccinale est plutôt utile que nuisible pour le sujet vacciné.”

Bertillon¹⁾ zegt: „Er is niets, volstrekt niets, dat de „excentrieke en volhardende getuigschriften der lasteraars „van de koepokinenting kan rechtvaardigen.”

Dr. Warlomont²⁾: „De inenting met koepokstof, „of met gehumaniseerde pokstof, geeft, evenals de kunst- „matige pokkenziekte, of een aanval van pokken, eene „tijdelijke onvatbaarheid voor smetstof van koepokken of „van echte pokken. Deze tijdelijke onvatbaarheid kan „niemand ontkennen; men zoude te vergeefs naar een „enkel geval zoeken van iemand, die pokken kreeg, na „kort te voren met goed gevolg gevaccineerd te zijn.”

Dr. Wolffberg zegt in zijne brochure o. a.: „De „niet-ingeënten zijn niet slechts in grooter gevaar om de „pokken te krijgen, dan de wel-ingeënten, maar zij vormen „ook een bestendig gevaar voor de laatstgenoemden, daar „men nooit zoo ver zal komen, dat door de inenting ten „allen tijde de persoonlijke vatbaarheid *van allen* ver- „nietigd wordt.”

Toen in 1877 aan de Zwitsersche geneesheeren gevraagd werd:

1. Zijt gij volgens uwe ervaringen van oordeel, dat eene goed uitgevoerde inenting voor de echte pokken, of ten minste voor de zware gevallen, gedurende een aantal jaren behoedt? en

2. Zult gij daarom de vaccinatie van gezonde kinderen aanbevelen?

¹⁾ Conclusions statistiques contre les détracteurs de la vaccine. Paris.

²⁾ Rapport sur la vaccine et la vaccination obligatoire par le Dr. Warlomont à l'Académie royale de médecine de Belgique. 1881.

gaven 1168 geneesheeren antwoord en zeiden 1122 volmondig ja!

Prof. Sonderegger zegt: „Onder zaakkundigen bestaat er in het geheel geen twijfel aan het beschermend vermogen der inenting, maar slechts verschil van gevoelen „aangaande den duur van dat vermogen.”

Dr. Lyon Playfair¹⁾ zegt: „de vaccinatie redt ieder „jaar in Engeland 60.000 personen van den dood.”

Mr. Marson, chirurg aan het pokkenhospitaal van Londen, heeft de volgende statistiek geleverd: van de gevaccineerden stierven $2\frac{3}{4}\%$ bij wie geene litteekens te zien waren; $7\frac{1}{2}\%$ bij wie slechts één litteeken aanwezig was; $4\frac{1}{2}\%$ bij wie twee litteekens waren; $1\frac{3}{4}\%$ met drie litteekens; $\frac{3}{4}\%$ met vier of meer litteekens, en $35\frac{1}{2}\%$ die nooit gevaccineerd waren.

Dr. Lotz²⁾: „Hoe weinig ook aan de tegenstanders „der vaccinatie de verdienste mag ontzegd worden, dat „hunne aanvallen ten doel hebben de praktische en weten- „schappelijke uitoefening der inenting, zoo mag men toch „ook het verwijt niet achterwege laten, dat zij alles, wat „maar als onvolkomenheid of als nadeel der inenting „kan gelden, grenzenloos overdrijven en met onjuiste „feiten en getallen vermengen. Door grove gebreken in „zijne methode en door cijferfouten komt bijv. Prof. Vogt „tot de gevolgtrekking: dat de sterfte aan pokken bij „kinderen op den leeftijd tot vijf jaar toe toont, dat te „Genève de toestand altijd veel gunstiger is geweest dan „daar, waar veel geld aan den zg. inentingszegen is besteed.”

¹⁾ National-anti-compulsory-vaccination reporter. 1878.

²⁾ Pocken und Vaccination, Bericht über die Impffrage an der Schweizerische Bundesrath von Dr. Th. Lotz. Basel. 1880.

Volgens Oesterlen ¹⁾ bedraagt de sterfte van niet-ingeënte pokkenzieken minstens 10 % en bij kinderen zelfs 20 tot 35 %; de sterfte daarentegen van wel-ingeënte pokkenzieken slechts 2—5 %. In Saksen stierven in de hevige pokken-epidemie van 1870/71 van de niet-ingeënten 28.33 % en van de ingeënten 4.59 %.

Dr. v. O. de Meijer en Dr. Carsten ²⁾ spreken aldus hun gevoelen uit: „Over het algemeen kan men zeggen, „dat de pokkensterfte in omgekeerde reden staat tot de „oppervlakte, die door de bewoners wordt ingenomen; „waar de bevolking het dichtst is, woedt de ziekte het „hevigst.

„De leeftijd van 3 tot en met 6 maanden levert betrekkelijk het grootste sterftcijfer aan pokken en toont dus „ook de meeste vatbaarheid voor pokken. In pokvrije „tijden is daarom de vaccinatie bij den aanvang van dat „levenstijdperk het meest aangewezen.

„Bij het heerschen van pokken moet het kind evenwel „zoo spoedig mogelijk na de geboorte, liefst binnen 24 „uur, gevaccineerd worden.”

Zij eindigen hun verslag met de volgende getuigenissen.

1. „De verspreiding der kinderpokken is het grootst „en het doodelijkst, waar de tegenstand tegen de inenting „het hevigst is.

2. „De kans om door de ziekte aangetast te worden „is voor niet-ingeënten veel grooter dan voor ingeënten.

3. „Hoe meer niet-ingeënten in een kring samenwonen,

¹⁾ Handbuch der med Statistik. Tübingen. 1865.

²⁾ De pokkenepidemie in Nederland van 1870 tot 1873. door Dr. v. O. de Meijer en Dr. Carsten. 1875.

„des te meer loopen ook de onder hen vertoevende inge-
 „ënte personen gevaar; want de besmettelijkheid der
 „ziekte wordt des te grooter, naarmate de aangetasten
 „talrijker en dichter opeengedrongen zijn.

4. „Alle niet-ingeënten zijn dus voor de volksgezond-
 „heid gevaarlijk.”

*2°. Het afnemen der pokkenepidemieën moet vrnl. toe-
 geschreeven worden aan de invoering der vaccinatie.*

In „Le rapport sur la vaccine et la vaccination obliga-
 toire par le Dr. Warlomont, 1881,” vinden wij over
 deze quaestie het volgende:

„Het anti-vaccinatiebond is even oud, als de vaccinatie
 „zelve, het heeft zijne tijdperken van slaperigheid gehad;
 „het is op het oogenblik in een toestand van heftige,
 „luidruchtige crisis; zijne bijeenkomsten en zijne pers
 „dragen een scherp en hoogmoedig karakter, waarop
 „men zoo goed deze woorden van de Focqueville
 „kan toepassen:

„Si l'on veut connaître la puissance vraie de la presse,
 „il ne faut jamais faire attention à ce qu'elle dit, mais à
 „la manière dont on l'écoute. Ce sont ses ardeurs mêmes,
 „qui, quelquefois, annoncent ses faiblesses et présagent sa
 „fin. Ses clameurs et ses périls ont souvent la même voix.
 „Elle ne crie si haut que parce que son auditoire devient
 „sourd, et c'est cette surdité du public qui, un jour,
 „permet enfin de la réduire impunément au silence.”

„Men weet toch, — de epidemie van 1871 heeft het
 „overvloedig getoond, — dat de pokkenziekte niets van
 „hare kracht verloren heeft; dat zij personen treft en weg-

„maait, zooals zij dat in haren besten tijd ook deed. In-
 „tusschen doodt zij oneindig minder menschen in hare
 „hevigste epidemieën, dan zij vóór de ontdekking der
 „koepokstof deed, toen zij onder denzelfden vorm ver-
 „scheen. Hoe komt dat anders, dan door den persoon-
 „lijken tegenstand, die aan de plaag geboden wordt, door
 „de koepokstof, die dit verschil in sterfte veroorzaakt heeft?
 „Indien deze tegenstand niet bestaan had, zou de epidemie
 „van 1871 eene even vernielende pest geworden zijn, als
 „de pokken der vorige eeuw, of van Indië in 1837. De
 „statistiek toont ook voldoende aan, hoe de sterfte aan
 „pokken, vóór de ontdekking der pokstof, oneindig ver-
 „schilt van die, na de ontdekking.

„Zoo was b. v. in Zweden in het vóór-vaccinale tijdperk
 „(1774—1801) het jaarlijksche sterftecijfer gemiddeld 1973
 „op 1 millioen inwoners; van 1802—1816, toen de vacci-
 „natie niet verplichtend was, 479; en van 1817—1877,
 „toen de vaccinatie wel verplichtend was, 189.

„Als men deze statistiek van Zweden vergelijkt met
 „die van België, komt men tot de gevolgtrekking, dat,
 „wanneer in België de vaccinatie verplichtend was, er jaarlijks
 „2666 burgers zouden behouden worden, die nu aan de pokken
 „sterven. Men heeft hiertegen aangevoerd, dat deze cijfers
 „niets beteekenen, want dat de plotselinge teruggang der pok-
 „ken in het begin dezer eeuw eenvoudig afhing van een
 „samenloop van omstandigheden, en men heeft betoogd, dat
 „de pokken van de 6de en van de 9de eeuw langzamerhand
 „verdwenen zijn, zonder dat dit verdwijnen aan eenigen
 „voorzorgsmaatregel kon worden toegeschreven.

„Maar men vergeet, dat, sedert het begin dezer eeuw,
 „de pokken nog niet verdwenen zijn, dat er steeds in een

„of ander gedeelte van Europa epidemieën gewoed hebben ,
 „om niet van andere werelddeelen te spreken , en dat zij
 „steeds en overal dezelfde kracht geopenbaard hebben
 „tegenover niet-gevaccineerde individuen.

„In de laatste epidemie verzocht ik den geneeskundigen
 „te Berlijn om alle feiten , op de vaccinatie betrekking
 „hebbende , nauwkeurig en streng te onderzoeken , en ik
 „kan nu , met de bewijzen in de hand verzekeren , dat
 „gedurende een geheel jaar geen enkel kind , dat behoorlijk
 „gevaccineerd was , aan pokken gestorven is.”

Dr. Warlomont herinnert verder nog aan het verhandelde bij het internationale geneeskundige Congres , in 1879 te Amsterdam gehouden.

Toen werd , volgens hem , gevraagd :

I. Zijn de maatregelen en de middelen , door de hygiëne
 zoowel in het publick , als privaat genomen , zoodanig ,
 dat zij het menschedom voor pokken kunnen vrijwaren ? en

II. Is het geloof aan het gevaar , om tijdens eene pokken-
 epidemie te vaccineeren , gerechtvaardigd ? Met andere
 woorden , kan men pokken inoogsten door vaccine te zaaien ?

Het antwoord luidde :

De persoonlijke vatbaarheid der behoeftige klassen moet
 verminderd worden , door de verbetering van hun toestand.

De vaccinatie moet aanbevolen worden , zoolang de
 Regeeringen nog geene krachtige maatregelen genomen
 hebben tegen het overbrengen der besmettelijke ziekten.

„De juistheid van het eerste deel van dit antwoord ,
 zegt Dr. Warlomont , „is buiten kijf . Het tweede deel
 „van het antwoord is slechts eene utopie en belooft aan
 „de vaccinatie eene lange en vreedzame toekomst . Deze
 „zin had evengoed aldus kunnen gredigeerd zijn : Laat

„ons vaccineeren en hervaccineeren, totdat de sequestratie „der pokdaligen in de gcheele wereld door zoodanige „maatregelen is verwezenlijkt, dat de vaccinatie nutteloos „is geworden.”

Warlomont's antwoord op de eerste vraag is dus:

„De maatregelen en de middelen door de hygiëne „aangewend, zoowel in het publieke als in het private „leven, zijn niet in staat om het menschedom voor de „pokken te vrijwaren. Het geloof, dat men pokken kan „oogsten door vaccine te zaaien, dagteekent nog uit den „tijd der inoculatie.”

De voorstelling, door Dr. Warlomont van deze discussie gegeven, is echter ten eenenmale onjuist ¹⁾. — Hij komt overigens even als Dr. Chaveau, ²⁾ die dat met voorbeelden opheldert, tot het besluit, dat pokken altijd pokken en koepokken altijd koepokken veroorzaken.

„Men kan evenmin pokken inoogsten door koepokstof „te zaaien of koepokstof door pokken te zaaien, als gerst „door koren te zaaien.”

3°. *De bezwaren tegen de vaccinatie, wegens het overbrengen van scrophulose, tuberculose, typhus, enz., zijn ongegrond.*

Laten wij eens nagaan, wat bevoegde beoordeelaars hierover zeggen.

Dr. Bohm schrijft het volgende: „Thomas White begon in „1775 zijne verhandeling over scrophulose en klierziekten,

¹⁾ Zie Congrès périodique international des sciences médicales, compte rendu, Amsterdam, 1881, II, p. 110—119.

²⁾ Vaccine et variole, nouvelle étude sur la question de l'identité de ces deux affections.

„met te zeggen, dat er, behalve pokken en mazelen, geene ziekte zoo algemeen is, in Engeland, als juist de klierziekte. Zoo heerschte de ziekte, toen het woord „vaccinatie nog niet uitgevonden was, en zoo is het heden „nog in vele andere landen.”

„De scrophulose,” zegt Polack ¹⁾ „is nergens zoo menigvuldig als in Perzië, waar de koepokinenting zoo goed „als in het geheel niet wordt uitgeoefend. Hetzelfde geldt „ten aanzien van *typhus*. In geen land heerscht typhus „zoo hevig, als weër in Perzië. Op Java daarentegen, „waar de vaccinatie sedert de laatste 25 jaar bloeit, ontbreekt de typhus onder de inboorlingen en wordt deze „ziekte slechts bij de Europeanen opgemerkt, die kort te „voren uit hun vaderland gekomen zijn. Dit zijn dus „ingebeelde gevaren der vaccinatie.”

In de 6de aflevering van het Lehrbuch der hygiene van Dr. Jozef Nowak lees ik o. a. het volgende: „Volgens „Bollinger, bestaat er geen gevaar voor het overbrengen „der runderziekten. Inenting van een kalf met longziekte „had noch op een rund, noch op een mensch, ooit eenig „slecht gevolg. Parczucht komt bij een kalf slechts uiterst „zelden voor. Miltvuur, klauwzeer enz., verlopen onder „zulke kenmerkende verschijnselen, dat men die ziekte „bij het rundvee dadelijk kan ontdekken. Alle overige „ziekten van het rundvee zijn niet in staat den mensch „aan te steken. Het gebruik van animale lympe geeft „ook zekerheid, dat geene syphilis zal worden overgeënt.”

Dr. Warlomont schrijft aangaande het hier bedoelde punt: „Eene beschuldiging der tegenstanders van de

¹⁾ Wochenblatt der Zeitschr. der Wiener Aerzte, 1857.

„vaccinatie is o. a. deze: De vaccinatie maakt de kinderen „ziekelyk, lymphatisch, tuberculeus. Maar ik geloof niet, „dat alle processtukken der koepokinenting bij elkaâr ook „maar één nauwkeurig waargenomen geval bevatten, waar- „uit het bestaan van een dergelyken invloed blijkt, of ook „maar waarschijnlijk volgt. Ouders, die de gebreken van „hun eigen bloed, het vernielen hunner gezondheid, willen „ontkennen, die de zonden hunner jeugd, enz., enz., willen „verbergen, kunnen wel heel gemakkelijk den gences- „kundige aanvallen met de bewering, dat hij verkeerd „behandeld, of de ziekte niet herkend, en die arme „stumpers van kinderen geheel vernield heeft. Maar in „plaats van onduidelijke beschuldigingen moeten dan juiste, „omstandig verhaalde waarnemingen worden aangevoerd. „Zeker is het, dat er onder het millioental kinderen, die „gevaccincerd worden; wel zijn, die na de verwonding „ziek worden; er zijn er, bij wie zich korten tijd daarna „eene longziekte, een uitslag en verschijnselen van klier- „ziekte voordoen; maar wie heeft ooit beweerd, dat de „koepokinenting voor die ziekte vrijwaart, dat zij de „verwoeste gestellen weér krachtig maakt? Welk gevolg „trekt men dan wel uit een geval, waarin een pas ge- „vaccineerd kind uit het raam valt?

„Theoretisch kan men de beschuldiging niet wegcijferen, „omdat bij de kalveren ook eene ziekte bestaat, ongeveer „overcenkomende met onze longtering. Maar zoover mij „bekend is, is er nooit gesproken over de besmetting „overgebracht door het serum van een tuberculeus dier. „Nog onlangs is er eene groote beweging geweest in Eng- „land en Duitschland, door de beschuldiging, dat de groote „sterfte der kinderen, die met de flesch worden groot-

„gebracht, voor een groot deel wordt veroorzaakt door „melk van tuberculeuse of parelzieke koeien. Berlijn benoemde eene commissie om hierin uitspraak te doen. „Zij luidde, bij monde van Professor Virchow, dat het „streng onderzoek der feiten geen grond had opgeleverd „voor de meening, dat de tuberculose van koe op mensch „door het gebruik van melk kan worden overgebracht. „Die meening was dus ook niets meer dan eene veronderstelling geweest”.

Wat de huiduitslagen betreft, die soms als gevolg der koepokincenting zijn waargenomen, geeft Warlomont toe, dat, bij personen met buitengewoon prikkelbare huid, op de verwonding eene uitgebreide huidziekte is gevolgd; maar de minste verwonding, een prikje, eene alledaagsche prikkeling, kunnen hetzelfde resultaat hebben, hetgeen men dikwijls ziet, o. a. na het doorboren van de oorlel. Bij zorgvuldige en goede vaccinatie zijn echter deze gevallen uiterst zeldzaam. De tegenstanders toonen ons volstrekt geene feiten aan; zij hebben niets waargenomen, maar beweren liever maar zoo in 't algemeen, dat duizende gevallen hunne zienswijze bevestigen. Hierop zoude men de woorden van Emile Augier kunnen toepassen: „Une „belle baronne était réstée veuve. Si j'avais voulu me remarier, „j'aurais eu dix maris dit-elle. Dix, oui, lui repondit son „interlocuteur; un, non.”

De vaccinatie is, altijd volgens Dr. Warlomont, zonder werkelijk gevaar, wanneer zij met zorg en met verstand wordt uitgeoefend. Zij is niet schadelijker dan het doorboren der ooren, om er ringetjes in te plaatsen.”

Dr. Lotz zegt ten aanzien van het hier behandelde punt: „De slechte gevolgen der inenting zijn zeldzaam en

„in verhouding tot het aantal inentingën, en in verhouding tot het aantal van hen, die door de inenting voor ziekte en dood aan de pokken bewaard werden. Grootendeels zijn zij te wijten aan grove nalatigheid; zij zijn niet de „*onvermijdelijke* begeleiders der inenting.

„Bij de toevallige ziekten en sterfgevallen na de inenting mag men niet altijd zeggen, post ergo propter:

„De gevolgen bij scrophulose dispositie, als klierzwelling, uitslag, enz., enz., zijn bekend.

„Zoo blijven nog de gevallen over, waarin verschijnen selen van scrophulose, bij uitzondering met overgang in tuberculose, zich aan de inenting aansluiten; slechts in de zeldzaamste gevallen heeft men hier met gezonde kinderen te doen; in den regel is het slechts de uiting van eene bij de ingeënten reeds aanwezige dispositie.

„Volgt men dus den voor iederen geneesheer noodzakelijken grondregel, om alleen gezonde kinderen te enten en slechts van gezonde kinderen, resp. kalveren, stof af te nemen, of met zuiver bewaarde lymfhe te enten, dan behoort een of ander schadelijk gevolg slechts tot de buitengewoon zeldzame uitzonderingen."

A. Erysipelas of roos kan bijna altijd voorkomen worden.

Dr. Bohn zegt dienaangaande het volgende:

„De uitslag der private inentingën wordt zelden door roos in gevaar gebracht, ofschoon zelfs voorbeelden van kleine epidemieën onder de gewone bevolking niet ontbreken; daarentegen zijn de vondelingenhuizen de eigenlijke bakermat van de inentingsroos en de inenting vormt in die inrichtingen, wier bewoners ook zonder inenting roos krijgen, de vruchtbaarste gelegenheidgevende oor-

„zaak. Men mag waarlijk niet over het hoofd zien, hoe „het ontstaan van de inentingsroos in deze inrichtingen „voor een groot deel bepaald wordt door de slechte ge- „zondheidsvoorwaarden binnen die inrichtingen. De sterfte „b. v. is ook daar veel verschillend van die daarbuiten. „Buiten is de gunstige afloop normaal, binnen gewoonlijk „het tegendeel, n. l. bij erysipelas migrans. Veel minder „ongunstig is de roos onder de vrij wonende bevolking; „zoo stierven daaraan in Wurtemberg in 14 jaar tijds op „een half miljoen gevaccineerden slechts 4 personen.

„Wanneer men zoekt naar de oorzaken der inentingsroos, „dan ontdekt men feiten, die ook voor het ontstaan van „de gewone roos niet onbelangrijk mogen zijn.

„Roos kan optreden: 1° binnen de eerste 3×24 uur „na de inenting; 2° haar uitgang nemende van het nor- „maal ontwikkelde blaasje, meestal binnen den 8sten tot „10den dag; 3° uitgaande van de nagenoeg genezen zwe- „rende oppervlakte van de puist. Deze laatste roos heeft „met de inenting natuurlijk niets te maken.

„Froebeliuss wist het sterftecijfer van de roos in het „vondelingenhuis te Petersburg langzamerhand tot op 1% „te verminderen, door zeer goed voor de reinheid der „huid van de kinderen te zorgen, hetgeen vroeger op „straffe verboden was; de zwakke en te vroeg geboren „kinderen werden eerst later ingeënt, nadat zij veel krach- „tiger geworden waren; het aantal prikkjes op iederen arm „werd verminderd en de pokkenpuisten werden veel beter „behandeld.

„In 7 gevallen, die ik zelf behandelde”, zegt Dr. Bohn, „duurde de roos slechts bij één kind vijf dagen; bij de „andere kinderen eindigden zij na 36—48 uur. Een kind

„van vijf maanden werd met 25 anderen van een zelfde kind ingeënt en kreeg den volgenden dag roos, terwijl de overigen vrij bleven. Opmerkenswaard is, dat niettegenstaande zweren, ettering, enz., bij verscheidene personen, de inenting het lichaam toch onvatbaar gemaakt had voor besmetting door pokgif; in vele andere gevallen evenwel was het inentingsproces door de roos vernietigd. Als oorzaak van deze roos moet eene slechte bedorvene lymphe aangenomen worden, of eene lymphe afkomstig van klierachtige ziekelijke kinderen. In zeer veel gevallen ook ligt de oorzaak aan een vuil lancet. De geneesheer zij dus omzichtig.”

5°. *Pyæmie en septichaemie komen na de vaccinatie niet voor, tenzij door de gevaccineerden zelven veroorzaakt.*

„Door krabben en wrijven”, zegt Dr. Bohn, „van de normale pokpuisten, ziet men soms groote opene zweren ontstaan, die veel op syphilitische zweren gelijken en door onreinheid als anderszins aanleiding kunnen geven tot diphtheritis, gangraena, enz. Door reinheid en doelmattige behandeling verdwijnen deze zweren zeer gemakkelijk. Dat dit vernietigingsproces met de vaccinatie niets te maken heeft, behoeft wel geen betoog. Zelden komt eene belangrijke zwelling, nog zeldzamer eene ettering van de okselklicren voor; doch meer bij hervaccinatie, dan bij vaccinatie.”

„De tegenstanders vragen”, zegt Dr. Warlomont, „hoe het kwam, dat in San Quirico d'Orcia 38 kinderen, die gevaccineerd waren, allen zweren, enz., kregen? Hoe dat kwam, wel dat was heel natuurlijk. Omdat deze 38

„kinderen gevaccineerd waren, niet met zuivere lympe,
„maar met pokkenpuisten, bij dieren uitgesneden (hetgeen
„in Italië wel meer geschiedt); zes dagen nu, nadat deze
„pokkenpuisten afgezonden waren, werden de kinderen
„hiermede ingecönt, hoewel de stof reeds stonk en beschim-
„meld was. Indien men met opzet septichaemie had
„willen zaaien, had men dan beter kunnen handelen?”

„Door krabben en onreinheid”, zegt Dr. Lotz, „kan de
„plaats van inenting evenals elke wond in verzwering
„overgaan en de zoogenaamde vaccinaalzweren leveren;
„daarbij kan ontsteking en zwelling der lymphklieren
„ontstaan.”

6°. *Syphilis wordt door animale lympe nooit, door
gchumaniseerde alleen in nader te bespreken gevallen,
overgeënt.*

Dr. Bohn zegt dienaangaande het volgende:

„De animale lympe werd door alle geneeskundigen,
„niet om hare grootere beschermkracht, die men noodig had
„en wenschte, of om andere voordeelen, met bijval begroet,
„maar omdat bij het gebruik daarvan elke overbrenging
„van menschelijke ziektekiemen uitgesloten blijft. En
„onder deze was het toch vooral het schrikbeeld der
„syphilis vaccinata, dat, sedert eeuwen over de inenting
„van arm op arm zwevende, door de animale lympe
„voor altijd zoude verbannen worden

„Want volgens experimenten door de Parijsche gecom-
„mitteerden kan de syphilis niet overgebracht worden op
„rundvee en dus ook niet op individuen, die met animale
„lymphe gevaccineerd worden. Dat andere verderfelijke

„kiemen met de runderlymphe op menschen kunnen overgaan, wordt inderdaad geheel ontkend.”

Dr. Viennois, te Lyon, heeft in 1860 alle bekend gemaakte gevallen van constitutioneele syphilis als gevolg der inenting in twee groepen verdeeld: de eerste bevat de gevallen, waarin personen tijdens de inenting of de herinenting reeds latent syphilitisch waren, welke syphilis na de inenting uitbrak; de tweede bevat de gevallen, waarin personen, die vóór de inenting gezond waren, daarna syphilitisch werden. Hij komt tot de slotsom, dat syphilis wel te gelijk met de vaccinatie kan worden overgebracht van den een op den ander, maar vaccine slechts door lympe en syphilis alleen door bloed.

De „bloedtheorie” van den Lyonschen geneesheer oogstte aanvankelijk grooten bijval in en de beschouwingen der meeste geneeskundigen over syphilis vaccinata, evenals de verdere mededeelingen over dergelijke gevallen, gingen sedert 1860 bijna uitsluitend van dit gezichtspunt uit. Later werd dit echter anders. Den eersten stoot tegen de bloedhypothese van Viennois gaven Melchior Robert en Köbner (1862). Boeck heeft 5 maal de met bloed rijkelijk vermengde lympe van hevig syphilitische kinderen op gezonden ingeënt en daarmee geen syphilis kunnen te voorschijn roepen.

Reiter heeft ook dikwijls van syphilitische individu's gehervaccineerd en daarbij opzettelijk voor een deel bloed mede overgeënt, zonder ooit syphilis mede over te brengen. De theorie van Köbner, ten aanzien der syphilis vaccinata, is: dat het voermiddel der syphilis de afscheiding is van een aan de basis der vaccinatiepuist gezetelde syphilitische plaatselijke aandoening. Köbner stelt zich voor, dat

bij den eersten stamenteling de syphilis reeds bestaan heeft en door de huidverwonding, welke de vaccinatie veroorzaakt, tot eene lokalisatie op de plaats van inenting heeft geleid.

Volgens Bohn kan men het overbrengen van syphilis bij de vaccinatie op de volgende wijze verhoeden.

„1°. Moet men uit een echt Jenner's blaasje van den 5^{den} tot den 7^{den} dag enten; 2°. moet men zuivere „heldere lympe op een rein lancet nemen en er nooit „bloed bij laten komen; 3°. moet ieder kind, van het „welk gevaccineerd wordt, zeer nauwkeurig onderzocht „worden, evenals de ouders van dat kind; 4°. moet men „nooit vaccineeren van kinderen beneden de 5 of 6 maanden, omdat zich anders de hereditaire syphilis nog niet „geopenbaard kan hebben.”

7. De inentingsstof behoudt gedurende tal van generaties hare zelfde werking.

Reeds Steinbrenner en Trousseau hebben de klacht, dat de gehumaniseerde lympe gestadig verandert en verzwakt, teruggewezen met de bewering, dat men bijna altijd eene te laat afgenomene lympe overent, of wel eene die van zwakke of dyskrasische individuen afkomstig is. Trousseau vordert daarom, tot instandhouding van goede inentingsstof, de keuze van gezonde, krachtige personen, en mooie, brede puisten van 5 of 6 dagen oud, die de werkzaamste lympe leveren. — De onduidelijke voorstelling, dat de toenemende uitputting van de gewone inentingsstof ontstaan moet uit de onophoudelijke afgifte van „*Schutzkraft*”, vervalscht geene

„wederlegging. Syphilis b. v. dwaalt reeds [eeuwen van
 „het eene lichaam in het andere rond, zonder in de 19^{de}
 „eeuw zwak en krachteloos te zijn geworden; Bremer's
 „lymphe had, van 1800 tot 1804, 169 generaties door-
 „loopen en hij vond in 1804 de deugdzaamheid van de
 „inëntingsblaasjes, evenals de overige symptomen, vol-
 „komen aan die van 1800 gelijk.

„De Italiaan Griva en andere Italiaansche gences-
 „heeren konden in 1829, zooals zij uitdrukkelijk verklaren,
 „geen onderscheid bemerken in de uitwerking der gewone
 „gehumaniseerde lymphe en in die van de oorspronkelijke,
 „waarmede zij experimenteerden.

8°. *Zeer ten onrechte en zonder eenig argument, be-
 weren de tegenstanders, dat de koepokstof eene stof is
 op weg van gisting en verrotting.*

De HH. Dr. B. Carsten en Dr. J. Coert hebben in
 eene Fransche brochure eenige proeven vermeld, door hen
 in het Parc Vaccinogène te 's Hage genomen, ten aanzien
 van den aard van het inëntingsgif. Zij stelden zich de
 volgende vragen:

I. Waaraan is de kalfslymphe hare kracht verschuldigd?

II. Hoe werken natuur- en scheikundige invloeden op
 de koepokstof? — Hun antwoord luidde aldus:

„Voor het oogenblik moeten wij ons bepalen tot het
 „vermelden van eenige feiten, die ons van het grootste
 „gewicht toeschijnen voor de theorie van de kracht der
 „koepokstof. Wanneer wij de koepokstof filtreeren, vinden
 „wij met behulp van het microscoop epitheliumcellen,
 „fibrine en andere vaste deeltjes, maar niet die bolvormige

„deeltjes, die men in grooten getale in de dierlijke lympe
 „vindt en die men voor schizomyceten houdt; noch deze
 „moleculen, noch eenig ander bestanddeel, worden door
 „het filtrum doorgelaten. Deze filtreeringen hebben wij
 „op verschillende wijzen herhaald; de bolletjes waren steeds
 „afwezig, en de inentingën, met dit vocht op kalveren ge-
 „daan, gaven steeds negatieve resultaten, terwijl integendeel,
 „bij de aanwezigheid van deze bolletjes, de inentingën
 „slaagden. Het is ons dus gebleken, dat de smetstof in
 „deze bolletjes zit.

„Wij hebben voorts geconstateerd, dat koepokstof ver-
 „dund met 1—2000 deelen gedestilleerd water, en ge-
 „durende 5—7 dagen aldus bewaard, na de verdamping
 „van het water hare kracht niet verloren had.

„Azijnzuur en zoutzuur schaden aan de werkzaamheid
 „der koepokstof.

„Eene vermenging van een der genoemde zuren, met
 „1—1000 deelen gedestilleerd water verdund, met koe-
 „pokstof, is voldoende om deze stof krachteloos te maken,
 „zelfs al heeft de aanraking slechts zeer korten tijd geduurd.

„Uit verschillende proeven bleek ons, dat koepokstof,
 „blootgesteld aan den invloed van water van 100° C.,
 „hare kracht verliest.

„De proeven genomen op koepokstof, blootgesteld aan
 „eene temp. beneden 100° C., gaven verschillende uit-
 „komsten. Koepokstof, verwarmd tot 64.5° C. gedurende
 „30 seconden, verliest hare kracht; verwarmd tot 52° C.
 „gedurende 30 minuten, verliest zij hare kracht niet. De
 „warmte, die de koepokstof kan verdragen, wisselt waar-
 „schijnlijk af tusschen 52° C. en 54° C.”

Volgens Dr. Warlomont zijn de vaccine-lymphe,

de vaccine met microbes, en de vaccine-etter, waarschijnlijk tijdperken van één ontwikkelingsgang, beginnende met de vaccine-lymphe, overgaande in n°. 2 en eindigende in vaccine-etter. „Wij ontkennen volstrekt niet, zegt hij, „de suppuratiekoorts, die zich bij de pokkenzieken vertoont, „op het oogenblik, dat de huidziekte in verettering overgaat; maar wij wisten niet, dat eene gevoelige of ernstige „reactie ooit te voorschijn is geroepen als gevolg van 4, „6, of 8 pokkenpuisten. Indien de tegenstanders vertellen, dat de vaccine slechts een rottingsproduct is, „hebben wij niets anders te doen, dan hun bewijs daarvoor af te wachten. Wij kennen wel toestanden, waarin „de kiem der verrotting zich kan vermengen met de kiem „der vaccine; dezelfde toestanden nl., die de verrotting „van ieder ander lichaam ook veroorzaken. Dit geschiedt, „wanneer de kiem in aanraking komt, met een voorwerp, „dat tot rotting geschikt is. Met de vaccine kan dit „natuurlijk ook geschieden, en indien wij dan die stof „inrenten, brengen wij natuurlijk rottings- en koepokstof „binnen; maar deze verrotting kan nooit van zelve ontstaan in de koepokstof, die zuiver uit de puist gehaald „is. Deze bewering der tegenstanders is dus eene ongehoorde zaak.”

9°. *De bewering der tegenstanders, dat de vaccinatie het resultaat is van het blinde geloof der menschheid en van de hebzucht der geneeskundigen, berust op geen enkel feit.*

„Nadat het Engelsche „Blauwboek”, over de vaccinatie, „verschenen is en vele bijgevoegde gegevens de waarde

„der eerste en tweede enting bevestigd hebben,” zegt „Dr. Bohn, moeten de acten over de vragen, welke ons „tot nu toe hebben bezig gehouden, als gesloten beschouwd „worden. Verdere toelichting is waarlijk overbodig.

„Hoe machtig intusschen eene juiste en goed aange- „wende vaccinatie ook bevonden moge worden, de dwaze „aanmatiging van den vroegeren tijd, de pokkenziekte, „door herhaalde inenting van alle individuen te willen „uitrocien, koesteren wij niet. Dit *kan* nooit geschieden, „omdat zich steeds een groot aantal personen in den tus- „schen-toestand van eene wel verzwakte, maar tot op zekere „hoogte toch aanwezige gevoeligheid voor de pokken be- „vinden moet, en de bijzonder groote pokkenvatbaarheid „van een klein deel der maatschappij buiten alle berekening „blijft. Maar aan de vernielende werking der ziekte kan „door Jenner's ontdekking paal en perk gesteld worden. „Groot is reeds nu de winst, die de volkeren haar ver- „schuldigd zijn, en de onderstelling is wel gerechtvaardigd, „dat eene algemeene en volkomene aanwending van dit „praeservatie in staat zal zijn de pokken voortdurend „tot eene zeldzame en over het algemeen onschadelijke „ziekte te maken.”

„De tegenstanders”, zegt Dr. Nowak, „zien in de inen- „ting het resultaat van het blinde geloof der menschheid „en vrnl. van de geneeskundigen. Zij beweren, dat de „sterfte, alle bijomstandigheden in aanmerking genomen, „geen onderscheid oplevert tusschen gevaccineerden en „niet-gevaccineerden; en wanneer in eene epidemie meer „niet-gevaccineerde kinderen sterven, moet men altijd „bedenken, dat zwakke ziekelijke kinderen juist uit angst

„voor verergering hunner ziekte niet ingeënt worden. De „talrijke werken der tegenstanders hebben echter de steun- „pilaren van het bewijs voor het nut der inenting niet „aan het wankelen kunnen brengen, — een bewijs, dat „rust op de volgende zoo kort mogelijk te samen gevatte „gronden:

„1°. De door Jenner en anderen genomen proeven, „die de beschermkracht der vaccinatie tegen de ware „pokken bewijzen, hebben van hare overtuigende kracht „niets verloren.

„2°. De dagelijksche ervaring van een aantal genees- „kundigen bevestigt eenparig, dat de pokken bij gevac- „cineerden gunstiger verloopten dan bij niet-gevaccineerden.

„3°. De statistiek spreekt ook ten guaste der vaccinatie.

„Er zijn in de nieuwe litteratuur eenige uitstekende „statistische werken verschenen, die eene strenge kritiek „bevatten, en voornl. de verhouding tusschen de gevac- „cineerde en niet-gevaccineerde bewoners, in verband tot „hunnen leeftijd, op het oog hebben. Daartoe behooren „de werken van Dr. Flinzer over de pokkenepidemieën „te Chemnitz en die van Dr. Müller te Waldheim in „Saksen. Uit die werken blijkt o. a., dat onder 26 niet- „gevaccineerde huisgezinnen één de pokken kreeg, terwijl „bij de wel-gevaccineerde huisgezinnen slechts één op de „255 besmet werd.”

10°. *De vaccinatie is volstrekt niet in strijd met zuiver godsdienstige begrippen.*

Hierover slechts een enkel woord. Dr. van Overbeek de Meijer en Dr. Carsten hebben de waarneming

op den voorgrond geplaatst, „dat, hoe dichter en hoe „onzindelijker de bevolking is, des te grooter ook de „verspreiding der smetstof wordt, en dat de onkunde of „het bijgeloof vreeselijk gestraft zijn van hen, die in het „heerschen der pokken niets anders zagen dan eene „be- „zoeking van God” en die op grond daarvan zich noch „door vaccinatie, noch door het vermijden van besmetting „tegen de ziekte hebben gewapend. Ontelbare voorbeelden „kunnen daarvan worden bijgebracht

„Wil men het bewandelen van den radicalen weg niet „beproeven, d. w. z. wil men niet met de uiterste ge- „strengheid alle besmetten afzonderen, dan zullen stellig „de goedgezinden zich moeten getroosten het slachtoffer „te worden van de ziekte, die de onverstandigen, onver- „schilligen, of kwaadwilligen hun brengen.”

Dr. H. J. Broers ¹⁾ had ten aanzien van het hier besprokene punt zijne meening aldus geuit:

„Indien de geneeskundigen, na rijp onderzoek en onder „voorwaarde van gebruik van goede stof, er geen „kwaad of geen gevaar in zien, om zich zelve, hunne „kinderen en hunne patienten te laten vaccineeren en „hervaccineeren, dan kan er voor den leek geen ander „bezwaar bestaan, dan hetgeen hij tegen alles zou kunnen „aanvoeren, wat de geneesheer hem voorschrijft of toedient. „Vooral met het oog op de vraag, of er iets tegen is, „dat vaccinatie en hervaccinatie verplichtend worden ge- „steld, moeten de zoogenaamde gemoedsbezwaren nauw- „keurig getoetst en onderzocht worden.

„Mr. Isaäc da Costa, een naam zeker, die bij

¹⁾ Vaccine en de ultra-orthodoxe theologen. Utrecht, 1871.

„orthodoxen wel tegen een honderd Capadose's en tegen een twee honderd Gunnings, Nonhebels en Kuypers kan opwegen, heeft in een nagelaten stuk verklaard, dat de bewuste tekst, waarmede Ds. Capadose „zijn leven lang geschermd heeft, „die gezond zijn, hebben „den medicijnmeester niet van noode,” in het minst niet „bij vaccinatie, waarvan hij, na rijp beraad, zich een voorstander betoonde, te pas kwam, maar alleen voor het „geestelijke gold.

„Ook Professor de Cock verklaart ronduit in zijn „boekse „waarom heb ik mijne kinderen laten vaccineren”: „ik moet er bijvoegen, dat ik nooit heb kunnen „inzien, hoe het woord des Heeren: de gezonden hebben „den medicijnmeester niet van noode, maar die ziek zijn, „een bezwaar kan zijn tegen de vaccinatie.”

„Ds. Nonhebel van Middelburg schreef:

„Wat mij zoo onbegrijpelijk en onverantwoordelijk „bij zoovelen voorkomt is dit, dat zij in een geval, „waarin het leven van een mensch, ja eigen leven op „het spel staat, zonder eenig geloof, louter uit zucht „tot navolging, een middel durven verwerpen, dat onwe- „dersprekelijk reeds zoovele gunstige gevolgen gehad „heeft.”

„Indien men nu verder de orthodoxe theologen door „hunne eigen geloofsgenooten overtuigt, dat er in de „vaccinatie niets verkeers ligt, en niets dat een redelijk „geloovige stuiten kan, dan kunnen zij gemakkelijk voor- „komen, dat de vaccinatie verplichtend gemaakt worde „bij de wet. Geen mensch toch stelt dwang boven eigen „werkzaamheid; maar zij moeten in het tegenovergestelde „geval bedenken, dat het eene gedeelte der natie niet

„door het andere wil lijden, als er ten minste redelijkerwijze iets aan te doen is.”

II°. *Voordeelen der verplichte vaccinatie en hervaccinatie.*

„De verplichte hervaccinatie”, zegt Dr. Bohn, „heeft in „Deutschland het eerst ingang gevonden. In 1830 werd zij „in Wurtemberg verplichtend voor alle rekruten; in 1834 „in Pruisen; Hannover volgde in 1837, Baden 1840, „Beieren 1844, Zweden 1849, en vroeger of later volgden „voor het leger en de vloot, de meeste overige Staten „van Europa. Tegenover de burgerbevolking heeft men „daarentegen, tot aan de uitvaardiging van het in 1875 „in werking getreden Deutsches Reichs-Impfgesetz nergens „bepaalde voorschriften willen geven. Regeeringen, die „behoedzaam over de verplichte vaccinatie waakten, be- „paalden zich, wat de hervaccinatie betreft, tot eene „herhaalde, min of meer dringende aanbeveling van den „hoogst doelmattigen gezondheidsmaatregel en rekenden „op de werkzaamheid en den ijver der plaatselijke bestu- „ren, der gerechtelijke en privaat geneeskundigen, der „geestelijken, enz., door wie zij alleen te verwezenlijken „is. Zelfs eene gedwongene hervaccinatie bij pokken- „epidemieën, zoo als eene gedwongene vaccinatie, heeft men „niet raadzaam geacht; men meende de hervaccinatie niet „te mogen gelasten, omdat men hier niet met onmondige „kinderen, maar met volwassenen te doen heeft, aan wien „men de zorg voor hun eigen welzijn gevoegelijk kon „overlaten. Eerst en alleen in Duitschland heeft de Staat „door de Rijkswet van 8 April 1874 vaccinatie en her- „vaccinatie voor een ieder verplichtend gesteld; het succes „hiervan blijkt uit verschillende rapporten uit Duitschland.”

Dr. Warlomont uit zijne meening aldus: „De pokken-epidemie, die, van Frankrijk uitgaande, achtereenvolgens geheel Europa heeft overweldigd, heeft de waarde getoond, die men aan eene verplichte vaccinatie moet hechten. De feiten zelfden spreken: in 1867 steeg de pokkensterfte te Parijs tot 301 personen, in 1868 tot 605, in 1869 tot 723, gedurende den oorlog van 1870/71 steeg het aantal tot 15421, terwijl het aantal sterfgevallen door verwonding veroorzaakt, gedurende de twee belegeringen van Parijs, slechts 4862 in getal waren. In Zweden, waar de vaccinatie verplichtend is, duurde de epidemie 5 jaren en sleepte zij op 1 millioen inwoners 1339 personen ten grave, terwijl zij dit, gedurende die zelfde jaren, in Holland per millioen 5721 personen deed. Daarbij was er nog geen sprake van verplichte hervaccinatie. Tot welke resultaten zal men wel komen, als dit voorbehoedmiddel andermaal aangewend wordt, naarmate de onvatbaarheid afneemt. Er is in waarheid geen voorbeeld te vinden, dat de pokken iemand hebben aangetast, die eerst kort te voren met goed gevolg was gevaccineerd of gehervaccineerd. En wanneer men dan tot een volkomen resultaat wil geraken, moet verplichte hervaccinatie de aanvulling zijn der verplichte vaccinatie.

„Er is tegen deze verplichting aangevoerd geworden, dat het de persoonlijke vrijheid aantast. Zij, die in spijt van alle voordeelen, die de maatschappij hun biedt, de noodzakelijkste lasten niet willen dragen voor het algemeen welzijn, moeten maar naar een of ander onbewoond eiland verhuizen, waar zij heel op hun gemak zelf wetten kunnen maken!

„Bauley heeft gezegd: De vrijheid om ziekten te

„verspreiden is een dergenen, die het algemeen belang „het meest beveelt te bedwingen; geene ziekte is besmettelijker dan de pokken; en dan zou men niet willen, dat „de wet aan een ieder een vrijbrief zonder gevaar oplegt!

„Wij kennen de tegenwerping: Indien men beschut „wil wezen, heeft men immers de koepokstof in zijn bereik, en indien men verwaarloost daartoe zijne toevlucht „te nemen, is het immers zijn eigen schuld, als een ongeluk ons overkomt.?

„Maar men dient ook rekening te houden met de onverbeterlijke zorgeloosheid der menschen, die, zoodra zij „de ziekte en hare verwoestingen niet meer zien, de voorzorg uit het oog verliezen. Bovendien is er altijd een „zeker aantal kinderen, dat wegens persoonlijke tegenaanwijzingen tijdelijk van de verplichting ontslagen wordt „en dus ongewapend aan het gevaar wordt blootgesteld. „En eindelijk — en dit is een argument, dat niet mag „verwaarloosd worden — morgen kan er iemand opstaan, „die volgens overtuiging of niet, van een elders wettig „verkregen gezag gebruik makende, op het platteland en „onder het werkvolk de leerstelling van den staat van „verrotting der vaccine gaat prediken. Het gaat toch niet „aan, dat zijne kruistochten gevaarlijke nihilisten maken.”

Lotz heeft gezegd: „Het is eene dwaling om te „gelooven, dat ieder verstandig genoeg is zelf het belang „der vaccinatie te beoordeelen.

„De oplossing van het vraagstuk over verplichte vaccinatie moet evenwel overgelaten worden aan het volk, aan „de rechtsgeleerden en aan de wetgevers. Wij geneeskundigen hebben niet rechtstreeks deel te nemen aan de „bespreking; wij hebben niet te beslissen, of de vaccinatie

„verplichtend moet gesteld worden, of niet; wij hebben „slechts een plicht, n.l. om de personen, die in deze „zaak moeten beslissen, voor te lichten.”

Men schreef uit Duitschland, Februari 1883, het volgende:

In de quaestie der verplichte inenting is thans het rapport der commissie voor de verzoekschriften bij den Rijksdag ingediend. Daaruit blijkt, dat de Regeering zich ten stelligste vóór het behoud der verplichte inenting heeft verklaard. Haar commissaris, Dr. Koch, heeft n. l. gezegd:

„Juist op dit oogenblik bestaat er de minste aanleiding „om in de wet op de inenting eenige verandering te maken. „Wilde men haar desnietteenstaande afschaffen, dan zou „dit eenigermate eene groote proef zijn, waarbij binnen „een zeker aantal jaren het verschil tusschen de sterfte „aan pokken tijdens en na de verplichte inenting duidelijk „aan het licht zou komen. Maar bij dit experiment, waar „door de tegenstanders der inenting ten volle van de on „juistheid hunner zienswijze zouden worden overtuigd, „staan talrijke menschenlevens op het spel en daarom moet „er ten dringendste tegen worden gewaarschuwd. Buiten „dien wordt er toevallig op dit oogenblik zulk een experi „ment in Zwitserland genomen. Aldaar is eene wet tot „invoering der verplichte inenting verworpen en dien ten „gevolge hebben vele kantons de aldaar bestaande ver „plichting afgeschaft, terwijl andere, als b. v. Zürich, haar „hebben behouden. In den loop der eerstvolgende jaren „zal het nu blijken, welke gevolgen die stap heeft gehad. „Het is derhalve van groot belang thans af te wachten, „wat de ondervinding daaromtrent aan Zwitserland zal „leeren.”

„Prof. Vogt”, zegt Dr. Lotz, „beroept zich als voorwendsel tegen de verplichte vaccinatie op de statistieken van Müller en Keller, ofschoon van beiden de ongelooftwaardigheid ten duidelijkste is aangetoond geworden.

„Bij het genceeskundig congres te Weenen, 1873, heeft Müller verklaard, dat zijne statistiek niet geheel en al te vertrouwen is.

„Keller's onnauwkeurigheden zijn door Prof. Bäumlcr voldoende in het licht gesteld.”

En verder nog zegt Dr. Lotz:

„Met het oog op eene dreigende pokkenepidemie heeft elke Staat er groot belang bij, dat een zoo groot mogelijk gedeelte zijner onderdanen goed ingeënt is. Hij mag dus de inenting niet aan eene toevallige gebeurtenis van de privaatspraktijk overlaten, maar hij moet de inenting zelf ter hand nemen en voor goede organisatie daarvan zorgen. De Staat moet dus, boven alles, aan hem, die zich laat inenten, een waarborg geven voor het ontvangen van goede stof en voor nauwkeurige uitvoering der inenting, en moet overal kosteloos gelegenheid tot inenting geven. Mag de Staat het nu hierbij laten en dus de inenting facultatief stellen, of moet hij haar verplichtend maken?

„Van de facultatieve inenting, de ervaring heeft het voldoende geleerd, is weinig goeds te verwachten. Zij biedt alle gevaren aan, die de inenting bij uitzondering tengevolge kan hebben, en heeft slechts een beperkt nut. Niet alleen komt voor het groote aantal van de in pokkentijden oningeënt geblevenen de hulp dikwijls te laat, maar bovendien neemt de epidemie afmetingen aan, die voor de gezamenlijke bevolking gevaarlijk zijn.

„Door het gelasten van vroegtijdige verplichte inenting
 „blijven slechts zeer weinigen oningeënt, verheugt zich een zoo
 „groot mogelijk aantal personen over het bezit van een krach-
 „tig voorbehoedmiddel, en zijn juist de door de pokken zoo
 „gevaarlijk geworden kinderjaren beschut. Deze redenen heb-
 „ben dan ook in alle landen, waar inentingsdwang bestaat,
 „tot het bepalen van een vroeg tijdperk voor de inenting
 „geleid: in Engeland in de 3de maand van het leven;
 „Schotland in de 6de maand; het Duitsche rijk aan het
 „einde van het, op het geboortejaar volgende, kalender-
 „jaar; Zweden op het laatst van het tweede jaar.

„Wanneer nu de pokken onder zulk eene ingeënte
 „bevolking komen, dan heeft men slechts de ouderen
 „nogmaals in te enten, en men blijft voor de ziekte bijna
 „zeker gespaard. De laatste epidemie nog heeft aange-
 „toond, welk groot nut uit goed uitgevoerde verplichte
 „inenting ontstaat. Het verschil ten nadeele van de ge-
 „brekkig ingeënte landen bedroeg in de twee hevigste
 „epidemiejaren te samen 3200 tot 3600 pokkendooden
 „op 1 millioen inwoners. Men heeft dus hier rekenschap
 „te houden met de verwoesting van duizende menschen-
 „levens tegenover welke een enkel nadeel, bij uitzondering
 „door de inenting veroorzaakt, in het niet verzinkt. Bo-
 „vendien staan de landen met verplichte inenting, wat de
 „nadeelen betreft, veel gunstiger dan de landen met facul-
 „tatieve inenting.

„Wat het voor een klein land beteekent, duizende
 „doodelijke gevallen te tellen, tienduizende ziekten, die
 „vermeden hadden kunnen worden, hoeveel persoonlijke,
 „physieke en oeconomische nadelen, hoeveel oeconomische
 „bezwaren voor Staat, Gemeenten, Ziekenfondsen, om niet

„te spreken van de ellende, die zich aan de statistiek „onttrekt — dat alles behoeft geene nadere verklaring.

„En wie lijden bij eene pokkenepidemie het meest?

„Het zijn zij, wier eenige bezitting hunne gezondheid „en hun huisgezin is, het zijn de onbemiddelden, die zonder „den druk eener verplichting de inenting het meest nalaten, „en onder wie meestal het drijven der tegenstanders een „open oor vindt. Het is daarom ook vnl. de bescherming „der onbemiddelden, die met den inentingsdwang staat „of valt.

„Cavcant consules ne quid detrimenti capiat respublica!”

„Onderzoekt men,” zegt Dr. Bohn, „zonder vooringe- „nomenheid de beschuldigingen, die tegen de vaccinatie „zijn ingebracht, dan blijken eenige zonder reden, andere „overdreven te zijn. Nooit zal bestreden worden, dat de „onbeteekenende koepokziekte *bij uitzondering* niet eene „dreigende en zelfs verderfelijke richting kan inslaan, zoo- „dat zij eene ernstige ziekte wordt, die hier en daar wel „een slachtoffer maakt. Maar de mala praxis, de onbe- „kendheid en grove achteloosheid, kortom elk gebrek aan „de noodige zorgvuldigheid bij de vaccinatie, hebben „dikwijls en duidelijk genoeg de schuld er van gedragen. „Aan wetten en politieverordeningen, die de koepokinen- „ting in bescherming nemen, heeft het in geen Staat van „Europa ontbroken, en duizende kinderen zijn jaarlijks „ingeënt. En toch heeft de laatste pandemie van 1870— „1873 overal betreurenswaardige inentingstoestanden ont- „dekt. In Berlijn b. v. is het in de laatste tientallen van „jaren wel voorgekomen, dat slechts 30% der geborenen „gevaccineerd werd.

„Eyselein¹⁾ heeft uitvoerig aangetoond, dat de vaccinatie nergens ook slechts eene bij benadering algemeene is geweest. Het publiek verstaat onder vaccinatie dikwijls niet veel meer dan de acte van het inbrengen der koepokstof. Hoe onvoldoende dit dikwijls bij velen is, weet een ieder. Er wordt dikwijls niet eens op gelet, of de pokken opkomen of niet, en wanneer zij nu niet opkomen en zoo'n kind krijgt later de pokken, dan zoeken de tegenstanders der vaccinatie daarin kraecht, door uit te roepen: 't was toch gevaccineerd.'"

„Thans weten wij ook, dat degene, die de *herhaling* der vaccinatie verzuimt, geen aanspraak maken kan op het groote voordeel van het voorbehoedmiddel. Maar zelfs die hervaccinatie moet zorgvuldig en nauwkeurig geschied zijn, en hij, bij wien de pokken niet opkomen, moet niet terstond onvatbaar genoemd worden. Zoo zijn b. v. verbazing en verontwaardiging grenzenloos, wanneer een gehervaccineerd persoon, over wiens hervaccinatie niemand een oordeel kan vellen, door de ziekte wordt weggerukt. Wij hebben dus geen recht om van eene *beschermende* vaccinatie te spreken, zoolang de hervaccinatie niet op dezelfde wijze, als de vaccinatie, opgevat en toegepast wordt. Ja, zooals de zaken tegenwoordig staan, valt het zwaartepunt der vaccinatiequaestie juist op de hervaccinatie, want niet de gebrekkige vaccinatie der kinderen brengt de gevaren der pokkenziekte altijd op nieuw over de maatschappij, maar dat geschiedt vrnl. door het onverstand en de onverschilligheid, die het groote publiek tegenover de hervaccinatie vasthoudt.

¹⁾ Wiener med. Jahrb., 1872. Heft III.

„Het zoo min mogelijk drukkend maken der vaccinatie
 „en toch den goeden uitslag zoo veel doenlijk verzekeren,
 „mocht het leidende gezichtspunt en het doel vormen,
 „waaraan al het overige ondergeschikt is.”

Dr. Warlomont eindigt zijn rapport over de vaccinatie met de volgende woorden:

„Men bedriegt U, wanneer men U zegt, dat Gij door
 „Uwe kinderen te vaccineeren, hen niet voorbehoedt,
 „hen aan een grooter gevaar blootstelt, dat hen straks
 „zal wegmaaien! Men bedriegt U, wanneer men U wil
 „doen gelooven, dat vaccinatie en hervaccinatie tijdens
 „pokkenepidemieën gevaarlijk zijn. Integendeel, het zijn
 „versche troepen, die Gij tegen den vijand zendt. Men
 „bedriegt U, wanneer men U beweert, dat men met de
 „koepokstof kwaadaardige stoffen in het lichaam der kinderen brengt! Men bedriegt U nog meer, wanneer men
 „beweert, dat de vaccinatie hinderpalen stelt aan het
 „uitbotten der ongezone elementen, die zich in het
 „lichaam bevinden! En Gij blijft ongewapend tegen
 „zoo vele andere ziekten, die U onophoudelijk bedreigen,
 „tegen typhus, keelziekte, cholera, roodvonk en Gij moet
 „ze laten begaan! Wanneer Gij ze ziet aankomen, allen
 „bedreigende, die U lief zijn, zoudt Gij dan hem niet
 „zegenen, die U zoude behoeden voor hare slagen? En
 „zoudt Gij dan het middel versmaden, dat Gij ten Uwen
 „dienste hebt om ze voor een nog wrceдер vijand te
 „vrijwaren? Zal de mensch dan zijne ondankbaarheid en
 „zijn onverstand zoo ver drijven?”

CONCLUSIE.

Bijna geen ander onderwerp is, naast de politieke en godsdienstige beroeringen van dit tijdvak, in alle trappen der maatschappij zoo diep doorgedrongen en heeft de gemoederen altijd en altijd weër zóó verhit, als de koepokinenting, en de strijd daarover heeft in den laatsten tijd met meer verbittering gewoed, dan ooit te voren. De zware aanklachten, die vóór omstreeks eene eeuw de inenting van ware pokken vervolgd hadden, zijn bij Jenner's ontdekking op nieuw geopperd en zelfs verscherpt tegen de koepokinenting geslingerd geworden, omdat men het gewaagd had eene dierlijke smetstof met menschelijke sappen te vermengen!

Wanneer men kan bewijzen, dat de natuurlijke pokken door tusschenkomst van Jenner op eene gunstige wijze veranderd zijn en haar vernielend karakter verloren hebben, verder dat niet-ingeënten in verhouding tot wel-ingeënten, èn meer, èn veel heviger, door de pokken worden aangetast, en dat aan de maatschappij in ruil hiervoor geene andere gevaren zijn gebracht, dan is toch de inenting voorzeker ieders vertrouwen en steun ten volle waard.

Van haar eene volkomene onfeilbaarheid of eene volstrekte zekerheid te verlangen, — eene omstandigheid, die bij al onze handelingen ontbreekt, — zoude natuurlijk eene grove onbillijkheid zijn.

„De zekerheid, die de inenting ons geeft, is in dien „graad voorhanden, als zij van eenige menschelijke uitvinding slechts verwacht mag worden”; deze in het jaar 1807 door het koninklijke college van Londensche geneesheeren aan het Parlement gegeven verklaring kan ook op heden nog onderteevend worden.

Het bewijs is geleverd, dat de pokken zeldzamer geworden zijn in die landen, waar de inenting is doorgedrongen. Men zie slechts de statistieken betreffende de menigvuldigheid en de doodelijkheid van ware pokken, niet een enkel getal door de tegenstanders aangevoerd, maar de volledige opgaven, o. a. uit Duitschland, en vergelijk die ò met de statistieken vóór de inenting, ò met de statistieken van landen waar de inenting slecht of niet geschiedt; dan blijkt genoeg hoeveel duizende menschenlevens er tegenwoordig door de toepassing van Jenner's ontdekking gespaard worden.

Wanneer men al de beweegredenen nagaat, door de tegenstanders aangevoerd, om de inenting te doen vallen, en daartegenover stelt de degelijke argumenten der voorstanders, die feiten noemen, berustende op grondig onderzoek en niet op onjuiste begrippen, zooals die van eene „Anti-vaccination league”, — een bond, dat onder zijne leden slechts enkele geneeskundigen telt en overigens door leeken gevormd is, — dan *moet* men tot de conclusie komen, dat de inenting eene weldaad is voor de maatschappij; en dat de jammerlijke ellende,

die de pokkenepidemieën vroeger over de geheele bekende wereld uitstrooiden, door de nauwkeurigste toepassing van dit voorbehoedmiddel zeer sterk kan verminderd worden.

Vreemd is het, dat juist in Engeland het meest tegen de inenting wordt gewerkt, ofschoon van daar de ontdekking is uitgegaan en de Engelschen er dus trotsch op konden zijn een man te hebben voortgebracht, die in alle landen en werelddeelen met dankbaarheid genoemd wordt, en omdat het Engelsche volk het eenige is, dat de pokken bij haren waren naam noemt, n. l. „the preventable disease”, omdat deze ziekte, beter dan elke andere, door voorzorgsmaatregelen kan geweerd worden.

Welke bezwaren levert dan de inenting wel op, dat zij zoo krachtig tegengewerkt wordt?

Ten eersten *kan* zij volgens de tegenstanders roos veroorzaken, somtijds hevige verzweringen, zeer dikwijls syphilis, scrophulose, phthisis en andere ziekten.

Maar als men nu eens kalm nagaat, wat over dat overbrengen van die ziekten al zoo is geschreven, dan ziet men, dat *roos* meestal het gevolg is van het gebruik van *onzuivere* instrumenten en van onzindelijke behandeling der plaatsen van inenting. Dat angstgeschreeuw over roos, verzweringen, enz., wordt echter tegenwoordig wel wat minder, want men ziet bijna geene voorbeelden meer van die ziekten, omdat nagenoeg overal nauwkeurig op de vaccinatie wordt gelet.

Maar dan de besmetting met syphilis, is die geen verschrikkelijk nadeel der inenting?

Neen. Want vooreerst wordt tegenwoordig bijna algemeen animale lymphe gebruikt en is het overbrengen van syphilis

hiermede onmogelijk; maar ook bij het gebruik van gehumaniseerde lympe kan deze onmogelijk gemaakt worden. Het hangt er namelijk maar van af, *hoe* men vaccineert. Neemt men stof van een onbekend kind, ent men die met bloed van dat kind op een ander kind in, dan is het best mogelijk, dat men syphilis overplant. Maar zoo mag men niet vaccineeren. Omdat een enkel vaccinateur zijn plicht niet doet, behoeft toch de vaccinatie niet te vallen.

Is de spoorweg dan eene verkeerde instelling, omdat soms een wisselwachter op zijn post slaapt?

Maar phthisis en scrophulose kunnen die door vaccinatie worden overgebracht?

Lothar Meyer, een apostel der gehumaniseerde lympe, deelt in het Vierteljahrschrift für gerichtl. Medicin, 1882, pag. 313. mede, dat hij 11 patienten, die aan longtuberculose leden, heeft gehervaccineerd, doch in geen der vaccinepuisten tuberkelbacillen heeft kunnen vinden.

Wie aan den specifiek aard der Koch'sche bacillen geloof, behoeft dus van de *humane* lympe geene overbrenging van phthisis te duchten.

En gesteld, dat ook de scrophulose hare specifieke bacteriën heeft, mag men dan niet, vooral zoolang deze, noch als zoodanig, noch in betrekking tot hare middenstof, zijn aangetoond, uit analogie met syphilis en phthisis besluiten, dat ook die bacteriën niet door eene vaccinatie lege artis worden overgebracht?

Neemt men dus zuivere lympe, zoowel animale als humane, zonder een spoor van bloed, dan is niet één bewijs voorhanden, dat men ziektekiemen zou kunnen overbrengen. Hiertegenover staat de bewering van Max Schottelius, dat paarlucht en tuberculose *niet*

identisch zijn, dat de kiem van de paarlzucht in de weivaten, die der tuberculose in het bloed gezeeld is; maar dan moeten er bij de vaccinatie van kalf op arm zoodanige maatregelen genomen worden, dat men geen paarlzuchtig kalf gebruikt om vaccine te verkrijgen. En zulke maatregelen zijn zeer goed te nemen; doch hierover later.

Niemand zal ontkennen, dat, enkele malen na de vaccinatie, huiduitslagen, klierzwellingen, enz., uitbreken; maar hebben de tegenstanders recht om nu maar dadelijk post hoc, ergo propter hoc uit te roepen? Ziet men dan niet, dat de kleinste wonden bij scrofuleuse personen dikwijls bijna niet kunnen genezen en bovendien dikwijls in den omtrek der wond ontsteking en zwelling doen ontstaan?

Niet alleen door, maar ook *na* de vaccinatie zijn phthisis, typhus en andere ziekten hand over hand toegenomen, wordt beweerd.

Dat die ziekten zijn toegenomen, ligt in den aard der zaak; want 1°. is de bevolking toegenomen en 2°. komt het getal zoowel van kinderen als volwassenen, dat vroeger door de pokken naar het kerkhof gesleept werd, na de vaccinatie ook onder de algemeene rubriek van aan de inwerking van de schadelijke stoffen der atmosfeer blootgestelden. Maar daaruit volgt geenszins, dat de *vaccinatie* de schuld draagt. Laten wij b. v. eens zien, hoe het op het platteland gesteld is. Daar wordt tamelijk algemeen door de kinderen gebruik gemaakt van de scholen. Om in de school toegelaten te worden, moet een bewijs van vaccinatie overgelegd worden; dus: wordt op het platteland tamelijk algemeen gevaccineerd; en vindt men

daar nu veel typhus of phthisis? Integendeel, typhus is daar eene zeer groote uitzondering; phthisis komt wel meer dan typhus voor, maar het ziektecijfer is toch niet te vergelijken met dat in dicht bevolkte steden, waar bedorvene lucht, met slechte voeding, en vele andere zonden tegen de hygiëne gepaard gaan.

Gezegden als „de vaccinatie is eene gevaarlijke instelling, die ziekten teweegbrengt, in plaats van die te „voorkomen” of „in 1877 stierven 15000 kinderen te Southport aan diarrhée en deze was veroorzaakt door de vaccinatie, want vóór de invoering der vaccinatie kwam zij zelden voor” (Dr. Vernon) — zijn natuurlijk te bespottelijk om weerlegd te worden; het enige, wat men Dr. Vernon zou kunnen vragen, is dit: De ervaring leert, dat de meeste kleine kinderen sterven aan een lijden van maag- en darmkanaal, onder welke symptomen ook te voorschijn tredende, en de grootste sterfte vindt men onder de allerjongste kinderen; aangezien nu de tijd voor de verplichte vaccinatie in Engeland na de 3de levensmaand aanvangt, is hier de vraag zeer geoorloofd, hoeveel van die 15.000 kinderen, die dan door de vaccinatie zouden gestorven zijn, den leeftijd van 3 maanden hadden bereikt en dus nog niet gevaccineerd waren?

En dan nog, hoe groot was het cijfer der aan diarrhée gestorven kinderen in andere jaren, toen er ook gevaccineerd werd?

Een ander zoude even goed kunnen beweren, dat het de schuld der vaccinatie is, dat het jenevergebruik zoo toeneemt, want ook dit is na de invoering der vaccinatie toegenomen — Dat de vaccinatie „het resultaat *„is van het blinde geloof der menschheid”*, is een ar-

gument, dat alleen gelden kan, wanneer bewezen is, dat de vaccinatie geen nut heeft. De beschuldiging, dat de inentingsdrang een gevolg is van „*de hebzucht der geneeskundigen*” is nimmer met feiten gestaafd en blijft dus eene boosaardige aantijging, die alleen met een verachtend zwijgen kan beantwoord worden. Dezelfde beschuldiging zou men tegen elke geneeskundige en heilkundige handeling kunnen inbrengen. Bovendien geschiedt de vaccinatie ontelbare malen kosteloos; zij is opgedragen aan den stads- of gemeentegeneeskundige, die er geen cent meer voor krijgt, of hij 1000, dan wel 10 personen vaccineert.

Wat de *godsdienslige* bezwaren tegen de vaccinatie betreft, ik zal noch de argumenten der tegenstanders trachten te bestrijden, noch die der voorstanders trachten te versterken; alleen mijne persoonlijke opvatting over dit vraagpunt wil ik uitspreken:

De meeste menschen, die uit godsdienslige overtuiging tegen de vaccinatie strijden, worden door de voorstanders wel eenigszins onredelijk om hunne meening hard gevallen; immers, het meerendeel dier tegenstanders behoort wel tot het genus „*homo sapiens*”, krachtens hunne geboorte, maar is niet in staat een redelijk oordeel te vellen over deze quaestie, bovendien laten die tegenstanders hunne kinderen toch vaccineeren om hen naar school te kunnen sturen.

Erger is het gesteld met het overrige gedeelte der godsdiensstrijders, wier overtuiging zoo diep geworteld is, dat zij hunne kinderen liever van school terughouden, dan hen op hun jeugdig levenspad een voorbehoedmiddel tegen de verschrikkelijke pokziekte mede te geven; zij begaan eene

dubbele misdaad, en tegenover hunne kinderen, en tegenover hunne medemenschen.

En hoe dwaas is het er eene dergelijke overtuiging op na te houden. Mag ik niet evengoed mij laten vaccineeren als voorbehoedmiddel tegen de pokken, als bij koud weder mij warmer kleeden tegen longontsteking, rheumatismus, enz.? Dat doen de tegenstanders toch ook. Mag ik mijn huis des nachts niet sluiten om mijn goed zoo mogelijk voor dieven te bewaren? Hiervoor geldt toch hetzelfde argument; als God niet wil, dat wij pokken, longontsteking, rheumatiek krijgen, dat wij bestolen worden, enz., dan geschiedt zulks niet. Neen, ieder is verplicht voor zijne eigen gezondheid en voor die der zijnen te zorgen en niemand mag zich roekeloos aan ziekten en gevaren blootstellen. De lieden, die „den Heer niet verzoeken” willen, moeten geene leuning en aan de bruggen, geen brandspuit in de stad, geen bakker in de straat en geen cent in hun zak dulden; het zou hun immers toch niet baten, voorzorgen te nemen, als hun dood besloten ware.

En nu ten slotte nog deze quaestie: is het wenschelijk, dat de vaccinatie ook in Nederland verplichtend gesteld worde?

Dit vraagstuk dient men van verschillende zijden te bezien:

A. uit een hygienisch oogpunt: *is het noodig, dat de vaccinatie verplichtend wordt; blijkt de facultatieve niet voldoende te zijn? Zal eene verplichte vaccinatie het menschedom veel heil aanbrengen, zoolang zij niet door hervaccinatie wordt aangevuld? Of moet men tot hervaccinatie ook gedwongen worden?*

B. Uit een zedelijk oogpunt: *Mag men de gemoedsbezwaren der tegenstanders, hoe dwaas misschien ook in onze oogen, zoo maar wegcijferen?*

C. Uit een rechtskundig oogpunt: *Mag de persoonlijke vrijheid door de Regeering aan banden gelegd worden?*

A. Wat de eerste vraag betreft, hierover zal ons de sterftestatistiek in Nederland de beste inlichtingen kunnen geven. Wanneer men de pokkensterfte in ons land gedurende de pokkenepidemie van 1870 tot 1873 vergelijkt met die der pokkenepidemie gedurende diezelfde jaren in Beieren, waar alle kinderen tusschen de 3de en 12de maand van hun eerste levensjaar moeten gevaccineerd worden, dan ziet men, dat in verhouding tot het getal inwoners, de pokkensterfte in Beieren slechts $\frac{1}{4}$ van die in Nederland bedroeg; niettegenstaande deze ziekte in 1871 in Beieren eene tot dusver ongekende hoogte en uitbreiding over het geheele land had verkregen. Nog duidelijker blijkt het nut der verplichte vaccinatie uit de volgende tabel ontleend aan „de pokkenepidemie in Nederland in 1870—1873” van Dr. v. Overbeek de Meijer en Dr. Carsten:

LEEFTIJD.	Sterfte aan pokken op elken leeftijd in verhouding tot 100 van alle aan pokken overledenen.	
	BEIEREN 1871—1872.	NEDERLAND 1870—1871.
0—1 jaar . . .	15,7 pct.	16,2 pct.
1—5 jaren . . .	2,5 "	32,3 "
5—10 " . . .	0,9 "	11,0 "
10—20 " . . .	2,8 "	9,2 "
20—30 " . . .	10,7 "	9,5 "
30—40 " . . .	13,4 "	9,1 "
40—50 " . . .	16,9 "	6,6 "
50—60 " . . .	18,2 "	3,9 "
60—70 " . . .	14,8 "	1,7 "
70—80 " . . .	3,8 "	0,27 "
80 en daar boven.	0,3 "	0,04 "

Men ziet hieruit, dat de sterfte in beide landen op den leeftijd van 0—1 jaar bijna geen verschil oplevert. Deze uitkomst lag voor de hand, omdat de meeste kinderen ook in Beieren in hun eerste jaar nog niet zijn gevaccineerd. Op den leeftijd van 1—5 jaren springt het verschil ten voordeele van Beieren het meest in 't oog (2,5 op 32,3%); op dien leeftijd moeten dan ook in Beieren alle kinderen gevaccineerd zijn, terwijl in ons land de koepok-inenting in den regel niet vóór het einde van dit tijdvak, het begin van het schoolbezoek, pleegt te geschieden.

Het groote nut der verplichte vaccinatie wordt door deze vergelijking nog in een helderder licht geplaatst.

Dr. Post ¹⁾ vond de volgende sterfteverhouding tusschen gevaccineerden en niet-gevaccineerden te Utrecht:

103 poklijders met duidelijke poklitteekens — 7 sterfgevallen;

551 poklijders met onduidelijke litteekens — 41 sterfgevallen; 12 poklijders met goed gevolg gehervaccineerd, 1 sterfgeval; alzoo 666 poklijders met 49 sterfgevallen; dus een sterftecijfer van 7,35%, voor de gevaccineerden; en 1061 patiënten met 538 sterfgevallen, dus een sterftecijfer van 50,70% voor de niet-gevaccineerde poklijders.

Hieruit en uit de volgende tabel, ontleend aan genoemd werk van Dr. van Overbeek de Meijer en Dr. Carsten:

NEDERLAND.	JAARTAL.	Verhouding van het aantal ingeënten tot 1000 inwoners.	Geborenen per jaar per 1000 inwoners
	1870	17,6	38
	1871	76	36
	1872	16	36
	1873	36	36,2

blijkt, dat de facultatieve vaccinatie in ons land veel te wenschen overlaat.

Maar eene verplichte vaccinatie alleen helpt niet genoeg, wanneer daarbij ook niet flink gehervaccineerd wordt.

¹⁾ Mededeelingen over de pokkenepidemie te Utrecht, 1870—1871.

Zoo stierven b.v. (zie hetzelfde werk van Dr. v. O. de M. en Dr. C.) in Noord-Holland 443 volwassenen aan de pokken, welke personen in hunne jeugd wel gevaccineerd, maar later nooit gehervaccineerd waren.

Daartegenover staat de verhouding te Wijk bij Duurstede, waar 480 volwassenen nauwkeurig gehervaccineerd werden en waar slechts drie van hen in lichten graad de pokken kregen. Ook in het diaconessenhuis te Utrecht bleek het nut der hervaccinatie; daar werd de geheele bevolking van het gesticht tijdens de epidemie gehervaccineerd, met uitzondering van 3 patienten, die men meende buiten elken vreemden toegang en dus ook buiten elke besmetting te kunnen houden; juist die 3 patienten kregen pokken en al de gehervaccineerden bleven vrij.

Maar moet men nu òn tot vaccinatie òn tot hervaccinatie *gedwongen* worden?

Uit een hygienisch oogpunt ware dit zeker hoogst nuttig en zelfs uit een zedelijk oogpunt (B) zoude het wenschelijk zijn, want niet alleen mogen de gemoedsbezwaren van tegenstanders niet opwegen tegen de toepassing van dit voorbehoedmiddel, maar zelfs zoude de Staat consequent handelen door het al of niet verwaarloozen van de gezondheid der kinderen tot op een bepaalden leeftijd niet aan de ouders over te laten, maar tot vaccinatie en hervaccinatie te dwingen, evenals zij dwang gebruikt op het stuk van fabrieksarbeid. Maar *na* dien bepaalden leeftijd, 15 á 16 jaar b. v., wordt het noodzakelijk tot hervaccinatie moeilijker, ofschoon het alweêr om gezondheidsredenen nuttig zoude zijn:

En die moeilijkheid springt in het oog, wanneer men

de zaak van een rechtskundig standpunt (C) beziet. Mag nl. de persoonlijke vrijheid zoo aan banden gelegd worden? Ik geloof niet, dat dit goedschiks kan geschieden; men komt te veel in botsing met de heerschende begrippen van persoonlijke vrijheid — het is echter eene quaestie, die niet door den medicus, maar door den jurist, dient beslist te worden.

Gaat echter de Regeering er toe over om vaccinatie en hervaccinatie verplichtend te stellen, dan zal zij moeten beginnen met het vaccinewezen eerst op eene betere leest te schoeien. Een proeve van verbetering laat ik hier volgen.

1. Van Rijkswege wordt op eene daartoe geschikte plaats, b. v. in de aan de Rijkslandbouwschool verbonden modelboerderij, eene fokkerij opgericht van kalveren, welker vader en moeder bekend staan, uit een gezond en krachtig geslacht gesproten te zijn. Deze fokkerij stellen men onder toezicht van den directeur der Rijkslandbouwschool.

2. In de hoofdstad van elke provincie worden vaccinatiebureaux opgericht, die onder contrôle staan van den geneskundigen inspecteur en adjunct-inspecteur der provincie. Deze bureaux ontvangen de kalveren, die, zoodra zij de noodige pokstof hebben verschaft, weér naar Wagingen teruggezonden worden.

3. Elk provinciebureau zendt de versch verkregen koe-pokstof, goed van de lucht afgesloten, in glaasjes, naar de plaatselijke bureaux, die in elke gemeente worden opgericht, elk voor zich onder toezicht staande van twee door het Rijk benoemde en bezoldigde vaccinaturs, die verplicht zijn tweemaal in het jaar, op een in overleg met

den inspecteur der provincie te bepalen tijd, zitting te houden tot kosteloze inenting.

4. Tijdens epidemieën zal er zitting gehouden worden, zoo dikwijls de inspecteurs en gemeente-vaccinaturs te samen dit noodig oordeelen.

5. Alleen bij hooge noodzakelijkheid zullen de vaccinateurs gebruik mogen maken van gehumaniseerde lymphe, mits zij er voor instaan, dat de ouders van het kind, van hetwelk pokstof genomen wordt, en dat kind zelf, volkomen gezond zijn.

6. Elk kind, dat op het tijdstip van de zitting der vaccinateurs den leeftijd van 6 maanden bereikt heeft, moet gevaccineerd worden.

7. Ouders, welke hunne kinderen, die den genoemden leeftijd bereikt hebben, en niet reeds elders gevaccineerd zijn, terughouden van de openbare inenting, vervallen in eene door het Rijk te bepalen boete, en worden gesommeerd met hunne oningeënte kinderen bij de volgende zitting te verschijnen.

8. Voldoen zij aan deze sommatie niet, dan vervallen zij in de dubbele boete en worden nog eens gesommeerd te verschijnen. Voldoen zij hieraan nog niet, dan worden zij tot gevangenisstraf veroordeeld; artikel 5 blijft op die kinderen natuurlijk van toepassing.

9. Allen, die op het tijdstip der zittingen den leeftijd van 5, 10 en 15 jaar bereikt hebben, moeten gehervaccineerd worden; zoo zij in gebreke blijven, vervallen hunne ouders in boeten en straffen genoemd in art. 5, 6 en 7.

10. Op den 6^{den} dag na iedere inenting moeten de ingeënten zich aan de bureaux vervoegen, ten einde het resultaat der operatie aan de vaccinateurs te toonen. Het

is aan dezen overgelaten, de kunstbewerking te herhalen, totdat door hen het vaccinatiebewijs kan worden afgeleverd.

11. Slechts zij worden gerekend aan de wet voldaan te hebben, die een bewijs van vaccinatie door een bevoegd medicus geteekend kunnen overleggen.

Bepaalt de Regeering nu tevens, dat door geen medicus eenige andere vaccine mag gebruikt worden dan door genoemde bureaux kosteloos verstrekt, dan is het niet mogelijk, dat eenige ziekte met vaccine wordt overgebracht, en tevens, dat de pokken bij een nieuwen inval in ons land genoeg voedsel vinden, om haar vernielingswerk lang te kunnen uitoefenen; de bevolking zal daardoor behoed worden voor ellende; handel en nijverheid kunnen blijven bloeien en duizenden zullen, na het verdwijnen der ziekte, den Staat danken, dat hij hun leven gespaard en hun lichaam voor de levenslange sporen der verwoesting bewaard heeft!

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Ouders, die hunne kinderen niet laten vaccineeren, begaan daardoor eene zeer groote fout.

II.

Bij vaccinatie kan vaccine slechts door lympe, syphilis alleen door bloed worden overgebracht.

III.

Voordat de vaccinatie van Staatswege beter geregeld is, mag zij niet verplichtend gesteld worden.

IV.

De verspreiding der oogontsteking onder de Amsterdamsche Israëlieten geschiedt alleen door onreinheid. Een gasthuis kan wel de genezing bevorderen, niet de verspreiding dier ziekten tegengaan.

V.

Het gebruik van sublimaatoplossing (1 op 10,000) verdient in de oogheekunde, en als antiseptisch verbandmiddel en als adstringens, aanbeveling boven dat van acid. boricum.

VI.

Conjunctivitis follicularis is het begin van trachoma Arltii.

VII.

Terecht beweert Todd, dat de enige therapie, die men bij croupeuse pneumonie mag aanwenden, de toediening van alcohol is.

VIII.

Syphilis is niet het bijna uitsluitend actiologisch moment voor tabes dorsalis.

IX.

Het kniephänomen is eene reflex, geen idiomusculaire contractie.

X.

De raad van Albert om alle retromammaire abscessen van boven te openen, is onvoorwaardelijk af te keuren.

XI.

Bij hydrocele is de radicaaloperatie boven elke andere behandeling te verkiezen.

XII.

Het opwekken van abortus moet in veel meer gevallen toegepast worden, dan tot nu toe het geval is.

XIII.

De beste therapie bij eclampsie in het kraambed is het toedienen van morphine.

XIV.

Aan iedere Universiteit moet gelegenheid bestaan tot het leeren van psychiatrie en otiatrie.

XV.

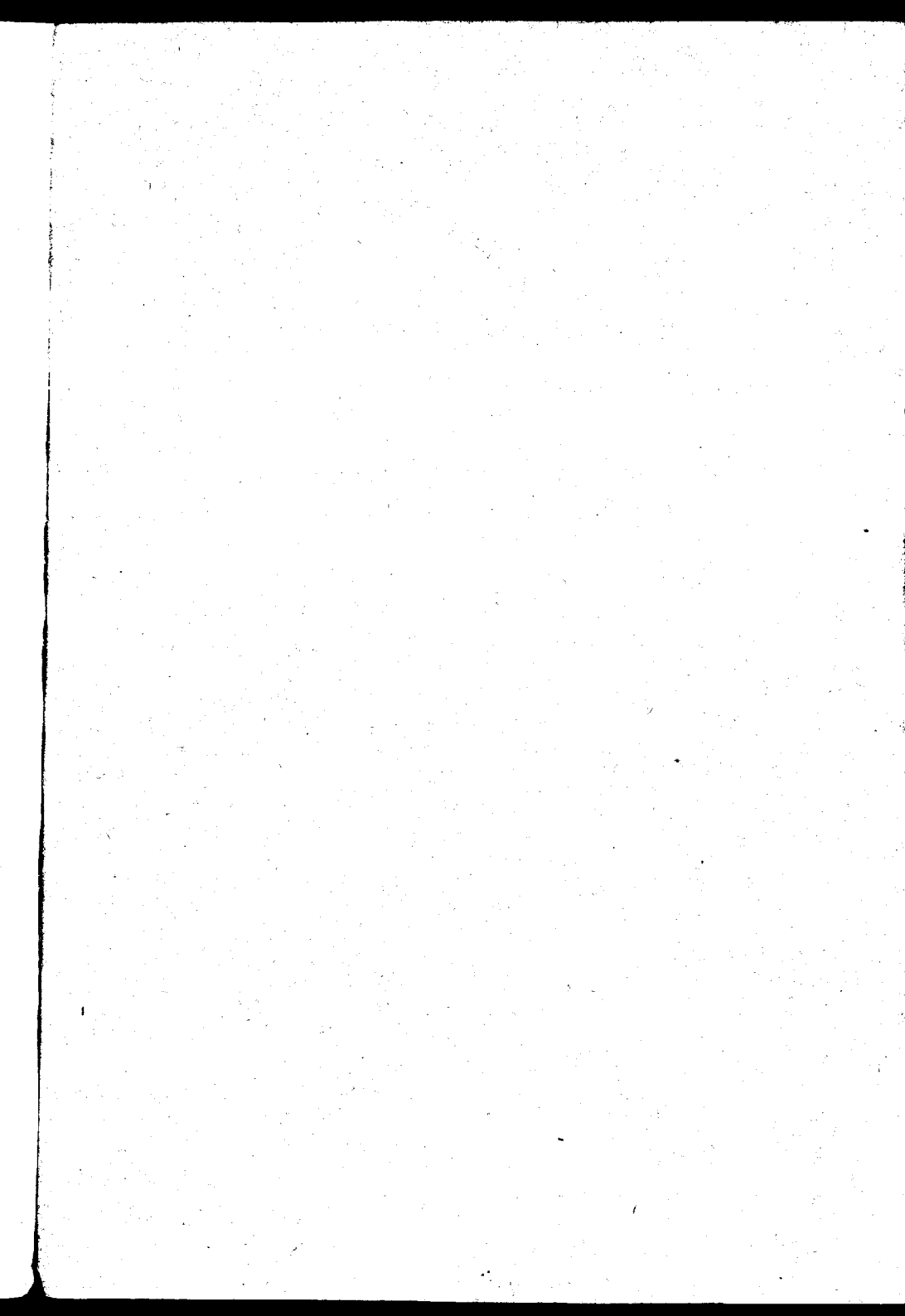
Hoe meer een examen den vorm van examen mist, des te meer zal de uitkomst nabij de waarheid zijn.

XVI.

Bij anaemische toestanden belooft de uitwendige behandeling met koud water de beste resultaten.

14461

Stoomdrukkerij „de Industrie,” J. VAN DRUTEN — Utrecht.

9983 /